

**ERF
GOUD
VENLO**

**VENLO
MAAKT VAN
ERFGOED
ERFGOUD!**

**IK
STUDEER IN
EEN OUDE
BANK...**

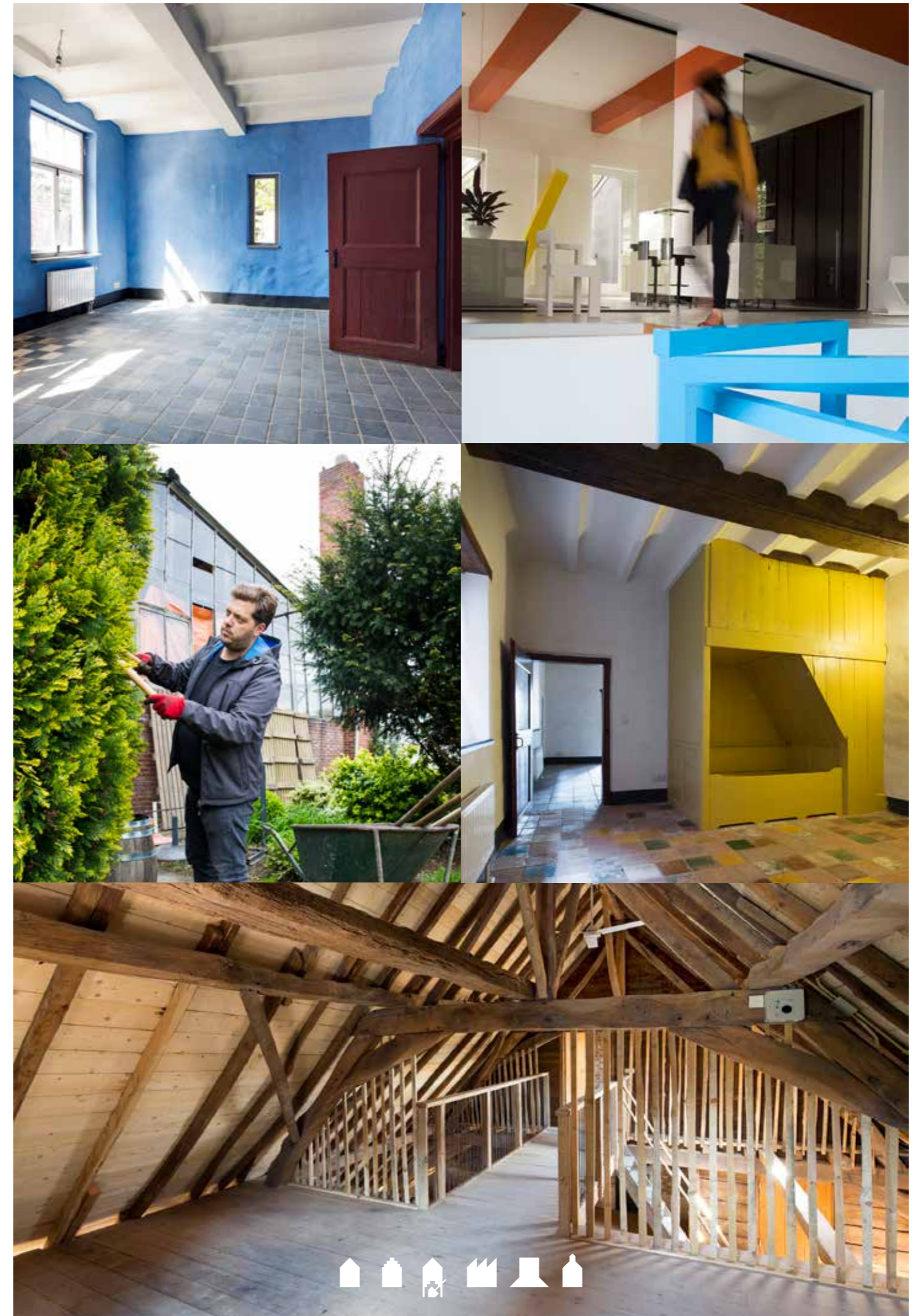
 venlo

HET NIEUWE ERFGOEDBELEID VAN VENLO

VENLO MAAKT VAN ERFGOED ERFGOUD!

2017 - 2025

HET NIEUWE ERFGOEDBELEID VAN VENLO

**WAAR
WILLEN
WE NAAR TOE?**

**VENLO
MAAKT VAN
ERFGOED
ERFGOUD!**

- 1. ERFGOED VERTELT HET VERHAAL VAN VENLO** 4
- 2. VENLO MAAKT VAN ERFGOED ERFGOUD!** 6
- 3. HET GEZICHT VAN VENLO** 10
- 4. HET GEHEIM VAN VENLO** 20
- 5. HET GELUK VAN VENLO** 46
- 6. HET SPEELVELD** 56
- 7. WAT HEBBEN WE BEREIKT?** 62

ERFGOED VERTELT HET VERHAAL VAN VENLO

Wie denkt dat erfgoed in Venlo gaat over ziellose oude stenen of stoffige materie komt bedrogen uit. Erfgoed lééft in onze stad. Dat is wederom bevestigd in de aanloop naar deze erfgoednota, waarbij we burgers en ondernemers uit alle stadsdelen hebben gevraagd wat ze belangrijk vinden als het om erfgoed gaat. De belangstelling was groot en de reacties waren overweldigend, niet alleen tijdens drie bijeenkomsten maar ook op social media. Dit benadrukt dat erfgoed in Venlo er toe doet en veel mensen er een mening over hebben.

Erfgoed gaat niet alleen over stenen, maar vooral over de verhalen die de stenen vertellen. Verhalen van onze inwoners door de eeuwen heen. Ons erfgoed vertelt wie we zijn en waar we vandaan komen. Erfgoed vertelt het Verhaal van Venlo. Daar gaan we de komende periode méér werk van maken. Maar dat kunnen we niet alleen. We kiezen nadrukkelijk voor partnerschap en gedeelde verantwoordelijkheid, want erfgoed is immers van ons allemaal.

De succesvolle koers die we hebben ingezet gaan we een vervolg geven, want investeren in Venloos erfgoed loont. Elke euro die we als gemeente de afgelopen periode aan erfgoed hebben besteed, heeft negen euro aan investeringen opgeleverd. Opgeteld is er door marktpartijen en andere overheden zo'n acht miljoen euro in Venloos erfgoed gestoken. En daarnaast veel inspanning en energie van betrokken vrijwilligers. Dat heeft de nodige kroonjuwelen opgeleverd. Denk maar eens aan de woningen in de Puddingfabriek en 't Kerkepäortje in de binnenstad, de bed & breakfast in de kapelboerderij in Genooi, de 'Gouden Berg' met stijfselfabriek in oud-Tegelen en het ketelhuis in Steyl. Karakteristieke plekken met een bijzonder verhaal waar nu mensen met plezier wonen en werken. En die bezoekers trekken. Dáár doen we het uiteindelijk voor.

De afgelopen periode hebben we met succes mooie initiatieven kunnen faciliteren en partijen bij elkaar kunnen brengen. Het Venloos erfgoed heeft een enorme boost gekregen. Dat was niet mogelijk geweest zonder de steun van de provincie Limburg. De provincie heeft bijna drie miljoen euro in Venlose restauratie- en herbestemmingsprojecten geïnvesteerd. En ook bij nog op stapel staande projecten, zoals Fort Sint Michiel en het Postkantoor, doet de provincie mee. Daar zijn we dankbaar voor en trots op. Deze lijn houden we graag vast. We gaan van ons erfgoed ErfGoud maken!

Jos Teeuwen, wethouder erfgoed

VENLO MAAKT VAN ERFGOED ERFGOUD!

Dit is het motto van het nieuwe erfgoedbeleid van Venlo. Samen met partners zet de gemeente de komende periode sterk in op positionering en profilering van Venlo, in brede zin. Samen willen we Venlo nog aantrekkelijker maken. Erfgoed is daarbij geen doel op zich, maar één van de middelen om mensen en organisaties te enthousiasmeren en te binden aan de stad en aan elkaar. Het erfgoedbeleid focust daarom op behoud, benutting en versterking van erfgoed als cruciale factor voor aantrekkelijkheid van Venlo. Dit is ook verwoord in het raadsprogramma Wonen en Leven.

Het nieuwe erfgoedbeleid geeft niet alleen richting aan het handelen van de gemeente, maar biedt ook koers aan ontwikkelingen en initiatieven van onze partners in de stad. Daarom hebben we vooraf aan de burgers, ondernemers en organisaties uit de stad gevraagd waar zij kansen en kwaliteiten zien als het om erfgoed gaat. Wat vinden we met elkaar belangrijk? Waar zetten we de komende periode op in? En vooral: hoe maken we van ons erfgoed ErfGoud? Want dat is wat we willen. We willen het erfgoed inzetten ten dienste en ten gunste van de mensen die in onze stad wonen en werken. En we willen iedereen die Venlo bezoekt laten zien wat we allemaal in huis hebben, waar we trots op zijn.

Met het erfgoed, of beter gezegd het ErfGoud, bedoelen we het materiële erfgoed van Venlo: waardevolle gebouwen en objecten (monumenten), cultuurlandschappen en sporen in de bodem (archeologie). Kortom: tastbare zaken die onze voorouders ons hebben nagelaten en die we koesteren. Voor de duidelijkheid: als we het over 'Venlo' hebben, dan hebben we het uiteraard niet alleen over de stad Venlo, maar over de gehele gemeente, over alle stadsdelen. Dat spreekt vanzelf ...

Wat willen we bereiken?

In deze erfgoednota benoemen we de belangrijkste erfgoedambities voor de gemeente Venlo voor de komende periode. Dit betekent overigens niet dat we die ambities als gemeente ook allemaal zelf kunnen en willen oppakken. Erfgoed is immers van ons allemaal en daarom zetten we in op gedeelde verantwoordelijkheid en partnerschap. We nodigen iedereen uit om een bijdrage te leveren aan behoud, benutting en het uitdragen van ons erfgoed. We willen gebruik maken van de energie die in de Venlose samenleving zit.

Burgers, bedrijven en instellingen kunnen heel veel, zonder dat de gemeente de regie heeft. We willen daarom iedereen prikkelen om met ideeën te komen en we zullen initiatieven vanuit de markt met betrekking tot het erfgoed op voorhand open benaderen. We hebben als gemeente de taak om het algemeen publiek belang af te wegen en nemen in deze rol niet de regels, maar gezamenlijke ambities en doelstellingen als uitgangspunt. We zullen vanzelfsprekend het belang van het erfgoed, en het algemeen maatschappelijk belang dat daarmee is gediend, groot gewicht geven in onze afwegingen.

In deze nota maken we keuzes, want we willen de krenten uit de pap: het voor Venlo representatieve erfgoed. In de aanloop van deze nota hebben we daarom op verschillende manieren de burgers, bedrijven en instellingen uit de stad om input gevraagd. Belangrijk onderdeel was de co-creatieve aanpak: drie bijeenkomsten onder de noemer 'Venlo maakt van erfgoed ErfGoud'.

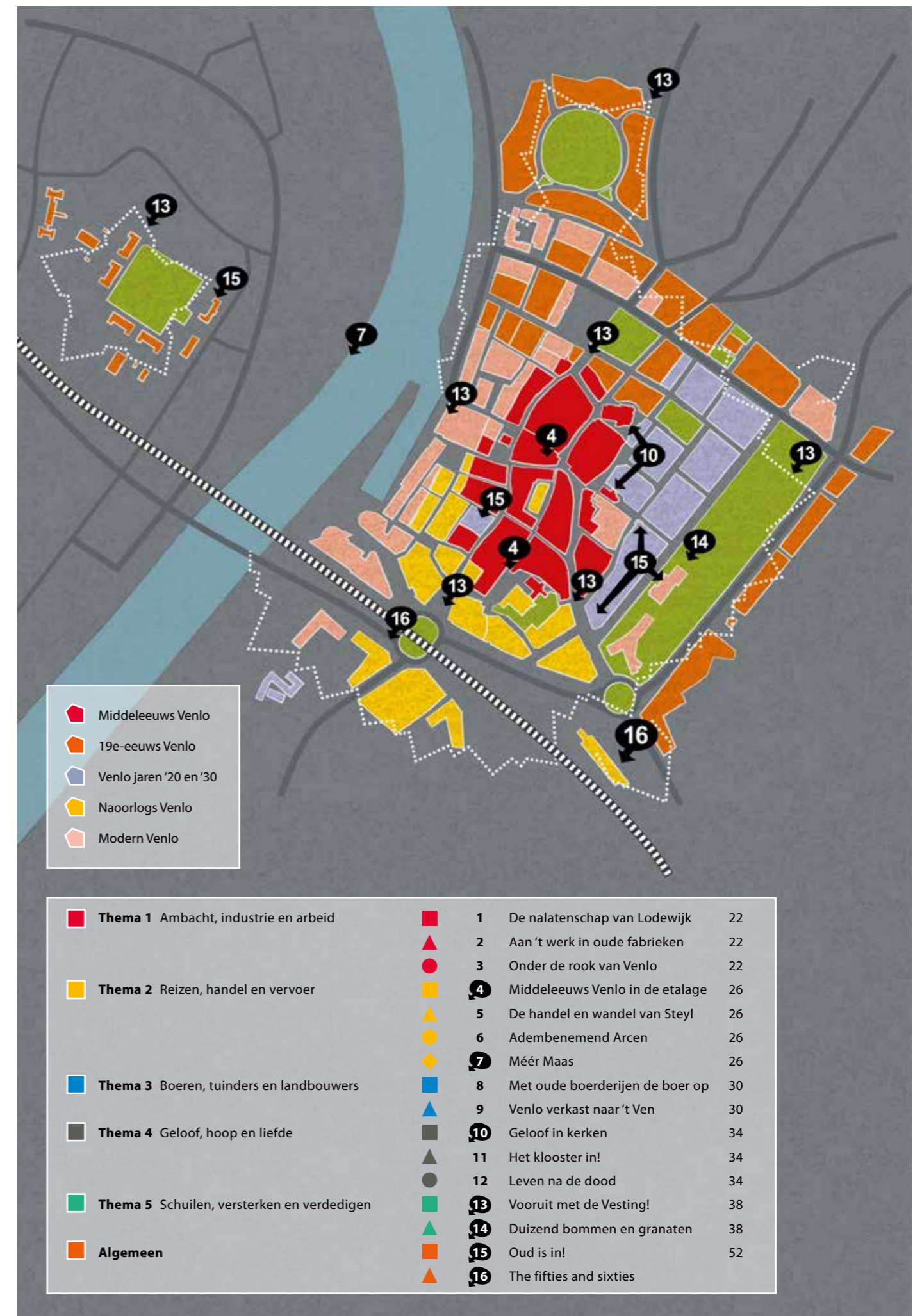
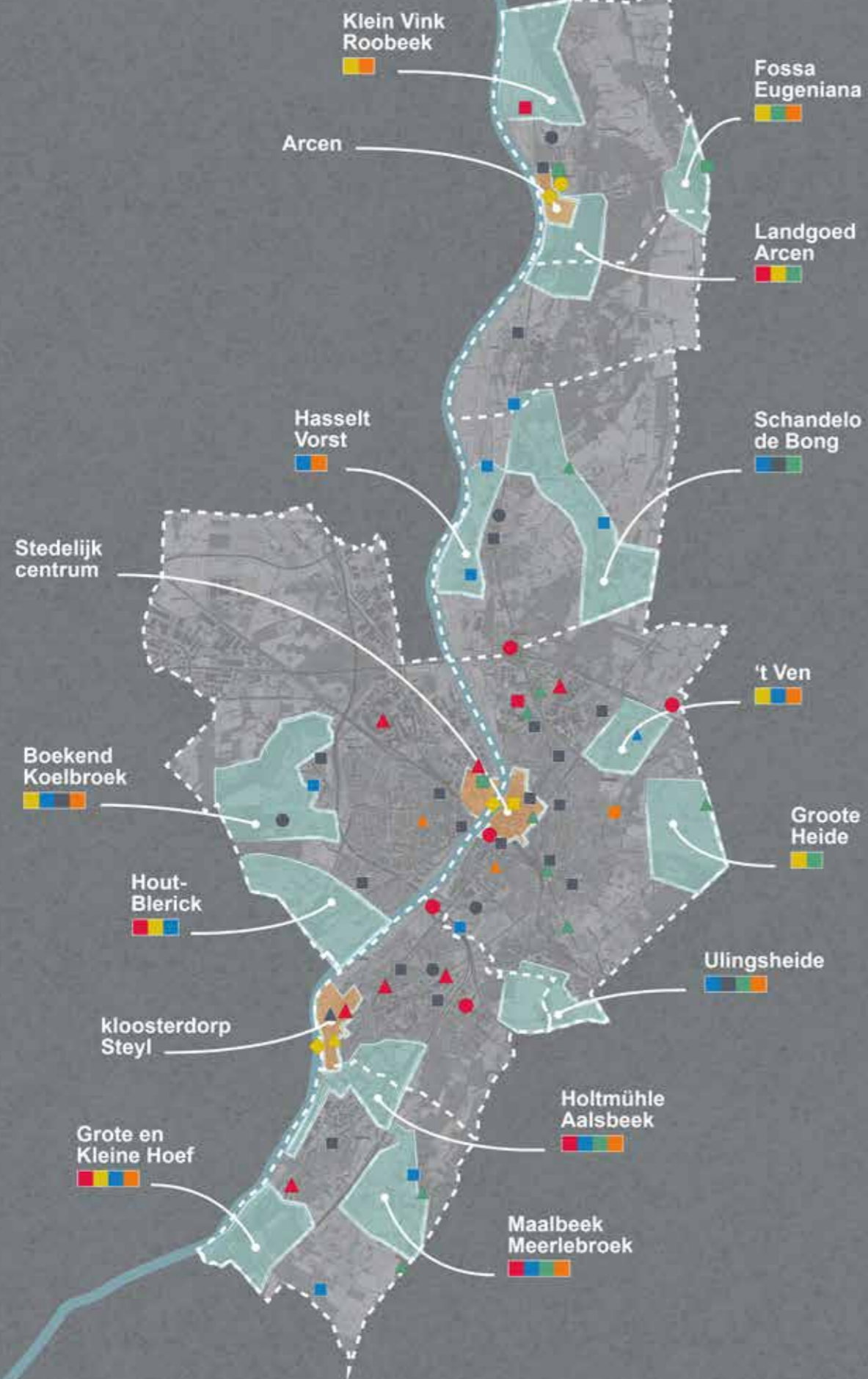
In de eerste bijeenkomst stond 'het gezicht van Venlo' centraal: wat zijn de plekken in de gemeente Venlo waar we trots op zijn en waar bevinden zich nog onbenutte plekken waar we kansen en mogelijkheden zien? In de tweede bijeenkomst ging het om 'het geheim van Venlo': wat zijn de onderstromen, de verborgen verhaallijnen die de trots- en de kansplekken uit de eerste bijeenkomst met elkaar verbinden? En tijdens de derde bijeenkomst werd met elkaar verkend hoe we de plekken en onderstromen kunnen koppelen aan de stad van nu, de economie van nu en aan de doelen die we onszelf als gemeenschap stellen. De uitkomst van de drie bijeenkomsten hebben we één op één vertaald naar de opzet van deze erfgoednota. De navolgende kaartjes geven in één overzicht de samenvatting weer.

**ERFGOED IS VAN ONS
ALLEMAAL
WE DELEN
VERANTWOORDELIJKHEID
EN PARTNERSCHAP**

ONZE FOCUS

HET GEZICHT VAN VENLO

Waar gaat dit over?

Als mensen en bedrijven wegtrekken of functies wegvallen, blijven lege gebouwen achter. Krimp is ook voor Venlo een reëel perspectief en kan leiden tot een verminderde leefbaarheid. Het kan leegstand van woningen, winkels en verlies van erfgoed tot gevolg hebben. Hoe gaan we daarmee om? Wat betekent dat voor ons erfgoed? Waar zijn we trots op en waar liggen onze kansen? Waar gaan we onze pijlen op richten?

Burgers, bedrijven en organisaties uit de stad hebben in co-creatie veel trots- en kansplekken benoemd als het om erfgoed gaat. De grote hoeveelheid dwingt ons tot het maken van keuzes. In dit hoofdstuk kiezen we aan de hand van de aangedragen locaties en gebieden. Onze keuzes worden ook bepaald door wat we al hebben gevonden en hebben vastgelegd, zoals de Visie Venlo 2030 of de Ruimtelijke Structuurvisie.

De aangedragen ideeën en suggesties concentreren zich rondom drie kernbegrippen: het uitdragen van, het zorgen voor en de verantwoordelijkheid nemen voor het erfgoed. Burgers, ondernemers, organisaties en de gemeente hebben ieder een eigen rol.

Wat hebben we al vastgelegd?

Aandacht voor erfgoed in Venlo staat niet op zichzelf. Voor de omgang met erfgoed is een aantal door de Raad vastgestelde strategische visies met bijbehorende raadsprogramma's uitgangspunt. In deze visies en programma's is uitgesproken dat Venlo een aantrekkelijke stad wil zijn om meer mensen (met name jongeren en hoogopgeleiden) aan zich te binden en meer bezoekers te trekken. Daartoe is het van belang om regionale en stedelijke voorzieningen te bieden die passen bij deze ambitie, inclusief een kwalitatief hoogwaardige woonomgeving. Erfgoed is in dit verband als kernwaarde benoemd en is in die zin een van de belangrijkste dragers om deze ambitie waar te kunnen maken.

Strategische Visie Venlo 2030 (2010)

De Strategische Visie Venlo 2030 is bedoeld als afwegingskader om besluiten te af te kunnen wegen en nieuwe ontwikkelingen in breder perspectief te kunnen plaatsen. Stip op de horizon is 2030. In dat jaar wil Venlo als centrumstad van een grotere Euregio zich positief kunnen onderscheiden van andere steden en regio's in Europa door te kiezen voor kwaliteit van leven, 'quality of life'. Venlo wil dit bereiken door 'duurzame ontwikkeling en duurzame, gezonde groei'. Het Venlo van 2030 wordt omschreven als een 'veelzijdige stad met karakteristieke dorpen in een groen landschap'.

De Visie schetst voor 2030 het volgende streefbeeld: Cultuurhistorie is als rode draad door alles heen zichtbaar geworden. De historische binnenstad is fantastisch opgeknapt en ingericht, zowel op het niveau van panden (historische gevels) als van de openbare ruimte. Elementen uit het verleden vertellen het bijzondere verhaal van Venlo: stadsmuur, vesting, kloosters en industrieel erfgoed vormen een deel van de

identiteit van de gemeente.

Daarnaast noemt de Visie cultuurhistorie als een van de belangrijke dragers van de 'zachte' noord-zuidas (Arcen-binnenstad-Kloosterdorp Steyl) als tegenhanger van de 'harde' economische oost-westas. Verder wordt de cultuurhistorische kwaliteit van het Venlose landschap genoemd als belangrijke component voor een aantrekkelijke woon- en leefomgeving, met als doel om jonge mensen en hoogopgeleiden aan Venlo te binden.

Ruimtelijke Structuurvisie (2014)

De Ruimtelijke Structuurvisie geeft in hoofdlijnen het ruimtelijk beleid voor Venlo weer. Er wordt in grote lijnen beschreven hoe de stad de komende jaren wordt ingericht, bebouwd en gebruikt. Het is geen dichtgetimmerd plan, maar het zijn richtlijnen en grenzen die helpen om de doelstellingen uit de hiervoor genoemde Visie Venlo 2030 waar te kunnen maken.

De Ruimtelijke Structuurvisie benadrukt de zorgvuldige omgang met 13 cultuurhistorisch waardevolle gebieden in het buitengebied en legt absolute prioriteit bij hergebruik en herontwikkeling van waardevol cultuurhistorisch erfgoed. Identiteitsbepalende elementen, zowel op structuurniveau als ook op objectniveau (beeldbepalende panden), maar ook paden, bomen, lanen en hoogteverschillen (cultuurhistorisch waardevolle groene elementen) willen we behouden. Dit geldt ook voor cultuurhistorisch, religieus en archeologisch erfgoed, zowel op structuur- als op objectniveau. Hierbij hebben kerken, kloosters en kloosterterreinen prioriteit.

**VENLO IS EEN
VEELZIJDIGE STAD
MET KARAKTERISTIEKE
DORPEN IN EEN GROEN
LANDSCHAP**

HET GEZICHT VAN VENLO

Verder wordt sterk ingezet op voorzieningencusters in wijken en dorpen, waarbij nadrukkelijk wordt gekeken naar de mogelijkheden die vrijkomend religieus erfgoed kan bieden. De gemeente Venlo ziet eveneens kansen in de rijkdom aan kerken en kloosters die bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van een gebied. Religieus erfgoed, dat op (korte) termijn vrijkomt, heeft vaak hoge maatschappelijke en cultuurhistorische waarden en ligt vaak op ruimtelijk aantrekkelijke centrale plekken in wijken en dorpen. Het inzetten van dit erfgoed kan bijdragen aan het optimaliseren van onze vitale voorzieningestructuur.

Vanwege een toename van activiteiten in de bodem wordt gestreefd naar een goede ruimtelijke ordening in het gebruik van de ondergrond én naar goede afstemming van het gebruik boven- en ondergronds, ook met betrekking tot archeologische waarden. De wet- en regelgeving hiervoor is in ontwikkeling en de betrokken overheden (rijk, provincie en gemeente) moeten zich hier de komende tijd op aanpassen.

Visie Stedelijk Centrum 2022 (2012)

De Visie Stedelijk Centrum is de ruimtelijke beleidsnota die leidend is in de besluitvorming bij ruimtelijke vraagstukken in het stedelijk centrum. Hieronder vallen de historische binnenstad aan de oostzijde van de Maas en het Kazernekwartier aan de westzijde van de Maas. Onder de noemer 'beleving' zet de visie sterk in op cultuurhistorische kwaliteit in het stedelijk centrum. Als basisinspanning wordt genoemd: de cultuurhistorische waarden die kenmerkend zijn voor Venlo te activeren en te borgen, zowel boven- als ondergronds. Denk hierbij aan de historische stratenpatronen, monumenten, zichtlijnen, kleinschalige verkavelingsstructuur en waardevolle ensembles.

Als ambitie wordt benoemd: het maximaal inzetten op 'behoud van cultuurhistorie door ontwikkeling' bij nieuwe initiatieven (ook wel 'economisch laden'). Hiertoe willen we de rijke historie van Venlo als vestingstad, (Middeleeuwse) handelsstad en de monumenten zichtbaar en beleefbaar maken. Volgens de visie moet verder worden voorkomen dat nieuwe ontwikkelingen het cultuurhistorische karakter van het stedelijk centrum verstoren en dat er onvoldoende aandacht is voor wederopbouwarchitectuur.

Raadsprogramma 10 Wonen en Leefomgeving

De strategische doelstelling van dit programma is 'het bieden van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving'. Vanuit dit programma wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de hoofdogaven van de Visie Venlo 2030. Er is een concrete opgave om cultuurhistorische en archeologische waarden actief te benutten om de strategische doelstelling waar te kunnen maken.

Het versterken van de woon- en leefomgeving is essentieel voor het vasthouden en aantrekken van inwoners. De ambities op het gebied van bevolkingssamenstelling (binden van kenniswerkers) stellen daarbij extra eisen aan de beschikbaarheid van hoogwaardige woonmilieus in stad en regio. Erfgoed speelt daarin een belangrijke rol. Daarnaast is het de bedoeling om de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied te benutten en uit te bouwen door te anticiperen op het provinciaal en rijksbeleid op het gebied van erfgoed, groen, natuur en landschap.

Coalitieakkoord 'Verbinden vanuit Vertrouwen en Verantwoordelijkheid' 2014-2018

Onder de noemer positionering en profilering zet het college sterk in op het vermarkten van de historische kwaliteiten van de stad. Enerzijds door het vertellen van het 'Verhaal van Venlo', waarbij de kracht van het verleden wordt gekoppeld aan ambities voor de toekomst. Anderzijds door sterk in te zetten op 'Toerisme langs de Maas', waarbij de oude kern van Arcen, de historische binnenstad en Kloosterdorp Steyl de belangrijkste ankerpunten zijn.

Nota Cultuurbeleid 2015-2018 (2015)

De cultuurnota benoemt vijf speerpunten/thema's voor het culturele veld: horizontale programmering (gezamenlijke themaprogrammering), cultuureducatie (basis)onderwijs, Cultuur in de Wijk, collectieve promotie & marketing en regionalisering.

Ten aanzien van cultuureducatie zegt de nota: Om kunst te beoefenen, om cultuuruitingen te begrijpen en te beleven en om het erfgoed van stad en streek te kunnen ervaren en duiden, is educatie van groot belang. We zetten in op het van de grond krijgen van een Stimuleringsprogramma Cultuureducatie Basisonderwijs Venlo 2015 – 2018. Daarnaast wordt jaarlijks een cultuurconferentie georganiseerd, waarbij ook de erfgoedsector is betrokken.

Welstandsnota (2014)

Cultuurhistorie is één van de kernkwaliteiten van Venlo en vormt de belangrijkste drager van de welstandsnota. De andere kernkwaliteiten zijn structuur & herkenbaarheid, kernen aan de Maas en economische kracht. Aan de hand van deze kernkwaliteiten vindt actieve sturing plaats in relevante welstandsgebieden, waaronder de historische centra, Kloosterdorp Steyl en Arcen.

WAT BETEKENT DIT VOOR HET ERFGOED?

- **Onze focus ligt hoofdzakelijk op het stedelijk centrum (historische binnenstad inclusief Kazernekwartier), de kern Arcen en Kloosterdorp Steyl. In het buitengebied focussen we op dertien aandachtsgebieden. In deze gebieden sturen we nadrukkelijk op behoud van erfgoedwaarden.**
- **We zien het als opgave om de ruimtelijke kwaliteit van de woon- en leefomgeving te verhogen door behoud en benutting van bovengronds en ondergronds (archeologisch) erfgoed. Om dit te borgen zorgen we ervoor dat het boven- en ondergrondse erfgoed in de toekomstige omgevingsvisie en het omgevingsplan een volwaardige plek krijgt.**
- **Door transformatie en herontwikkeling willen we het erfgoed, waarmee Venlo zich op authentieke wijze onderscheidt van andere steden, duurzaam inzetten voor een aantrekkelijke stad. We willen het erfgoed actief benutten ten behoeve van vitale dorpen en wijken. We hebben speciale aandacht voor leegkomend religieus erfgoed.**
- **We gaan het (onzichtbare) erfgoed zichtbaar en beleefbaar maken in gebouwen, in de openbare ruimte en in het landschap. De nadruk ligt op de onderlinge samenhang van het erfgoed (monumenten, historische landschappen, archeologie). Voor het stedelijk centrum zijn de vestingstad, de middeleeuwse handelsstad en de naoorlogse stad de zwaartepunten.**
- **Erfgoed vertelt het 'Verhaal van Venlo'. Ons erfgoed verhaalt over wie we zijn en waar we vandaan komen. We zetten het erfgoed actief in voor het positieve imago van Venlo. Het is belangrijk om de kennis rondom het Venlose erfgoed breed te ontsluiten.**

HET GEZICHT VAN VENLO

Wat vinden de burgers?

Stedelijk Centrum

De door de burgers aangedragen trots- en kansplekken bevinden zich voornamelijk in en om de historische binnenstad en op het kazerneterrein: het stedelijk centrum. Dat is ook niet verwonderlijk. Iedere inwoner, ondernemer of bezoeker heeft wel iets met het stedelijk centrum: voor de een is het de woonplek, een ander verdient er de kost en een derde zoekt er vertier en ontspanning. Het stedelijk centrum is voor de Venlonaar dé ontmoetingsplek bij uitstek. En het erfgoed-spectrum in het stedelijk centrum is breed. Uit nagenoeg alle periodes van de geschiedenis zijn er tastbare sporen terug te vinden: van de Romeinen tot en met de Wederopbouw, van middeleeuwse handelshuizen tot en met atoomschuilkelders uit de Koude Oorlog. Dat maakt het stedelijk centrum volgens de inwoners divers en aantrekkelijk wat erfgoed betreft. Veel kansen dus.

Wat vinden de burgers belangrijk?

- Succesvolle transformatie en herbestemming van het Kloosterkwartier. De nieuwe wijk Q4 sluit goed aan bij de sfeer van de historische binnenstad
- Oude gatsen en stegen zoals de Floddergats zorgen voor informele circuits en hebben meerwaarde
- Kansrijke transformatie en herbestemming Postkantoor, Raad van Arbeid, ontwikkeling Arsenaal en V&D-gebouw
- Kansrijke transformatie en herbestemming Frederik Hendrikkazerne inclusief zichtbaar en beleefbaar maken Fort Sint Michiel
- Toekomst voor religieus erfgoed, kerkelijk vastgoed omgeving Grote Kerkstraat-Lohofstraat
- Kwalitatief hoogwaardig wonen in/bij erfgoed in of nabij de binnenstad, zowel voor starters als voor tweeverdieners en ouderen (Rosariumwijk, Nedinsco, Kerkepöortje, drukkerij Wolters-van Wylick en Knibbelstraatje, Puddingfabriek, Wilhelminapark)

Kernen

Behalve in het stedelijk centrum ligt een groot aantal aangedragen trots- en kansplekken in de centra en dorpskernen van de diverse stadsdelen. Hiervoor geldt min of meer hetzelfde als voor het stadscentrum: bewoners en gebruikers identificeren zich met beeldbepalende gebouwen en historische structuren. Veel genoemd zijn de iconische raadhuisen van Arcen en Tegelen en bijvoorbeeld ook de dorpskern van

Hout-Blerick. Bijzondere aandacht is er voor Arcen en voor Kloosterdorp Steyl. Het gave historische karakter (bebouwing, groen, landschap) én de ligging aan de Maas van beide kernen wordt door velen gezien als een bijzondere kwaliteit van bovenlokaal belang met meerwaarde voor de gehele gemeente.

Wat vinden de burgers belangrijk?

- Bijzondere kwaliteit historische dorpskernen Hout-Blerick, Tegelen, Arcen (inclusief raadhuis en kasteel) benutten
- Toekomst voor religieus erfgoed, kansrijke transformatie Kloosterdorp Steyl
- Potentie omgeving Martinushof, Raadhuis en Openluchttheater De Doolhof

Wijken

Volgens de inwoners liggen ook in de wijken rondom het stadscentrum en de diverse dorpscentra karakteristieke en beeldbepalende objecten waar men trots op is of waar men kansen ziet. Vaak liggen deze objecten op bijzondere plekken of vertellen ze een bijzonder verhaal over een specifieke locatie. In elk geval geven deze objecten identiteit aan een bepaalde wijk of buurt. De aangedragen locaties variëren van kerkgebouwen zoals de Nicolaaskerk in Genooi tot zorg-, onderwijs- en andere utiliteitsgebouwen zoals de voormalige LTS in Venlo-Zuid, het voormalige Musaertsoord en het verlaten NS-station in Belfeld. Opvallend is het aantal integrale ensembles dat is benoemd, waaronder de wederopbouwwijk Hazenkamp en het complex Molenbossen, beide in Blerick.

Wat vinden de burgers belangrijk?

- Toekomst voor religieus erfgoed, waaronder de Nicolaaskerk in Venlo-Noord
- Kwalitatief hoogwaardig wonen in/bij erfgoed in de sociale huursector (Bondsgebouw, Hazenkamp, Molenbossen, Blariacumplein, dr. Poelsplein)
- Functies voor bijzondere leegstaande gebouwen (Mutsaersoord, Station Belfeld, LTS-gebouw)

Bedrijvenlocaties

Opvallend zijn de genoemde trots- en kansplekken op de wat oudere bedrijventerreinen aan de rand van de kernen. Voorbeelden hiervan zijn de oude spoorzone in Blerick, de bedrijventerreinen Océ en Veegtes in Venlo-Noord en kleiwarenfabrieken in Tegelen en Belfeld. Industrieel erfgoed spreekt tot de verbeelding, waarbij wordt verwezen naar

voorbeelden als Strijp in Eindhoven en Sphinx in Maastricht. De Venlonaar is 'gruets' op de herbestemming van Nedinsco in eigen stad.

Wat vinden de burgers belangrijk?

- Toekomst voor industrieel erfgoed. Bijzondere functies voor beeldbepalende (leegstaande) bedrijfsgebouwen, waaronder Océ-terrein en gresfabriek Belfeld

Buitengebied

Een flink aantal trots- en kansplekken bevindt zich ook in het buitengebied. Vaak zijn dit plekken die verwijzen naar een bijzonder gebouw of een bijzondere functie in een (redelijk) gave landschappelijke context. Met name de context van het Maasterrassenlandschap is hier doorslaggevend. Voorbeelden die tijdens de bijeenkomsten zijn genoemd zijn het Hoogwaterhuis en de Hansenhof in de buurtschap Hasselt bij Velden, het voormalige vliegveld Fliogerhorst op de Groote Heide in Venlo, de Abdij Ulingsheide in Tegelen en Oud en Nieuw Schonenborg in Belfeld. Ook integrale historische landschappen zijn door de inwoners aangedragen, zoals de omgeving van de Fossa Eugeniana met Fort Hazenpoot in Arcen en de oude Maasmeander Koelbroek nabij Boekend.

Wat vinden de burgers belangrijk?

- De geschiedenis van het Maasterrassenlandschap moet je kunnen zien en beleven, zoals bij de Fossa Eugeniana en Fort Hazenpoot in Arcen, Koelbroek bij Boekend, Fliogerhorst op de Groote Heide, de smalspoortunneltjes in Tegelen, Floriade-Greenpark en bij de vluchtschansen van Belfeld en Schandelo
- Beeldbepalende boerderijen en landhuizen zijn niet alleen als gebouwd object belangrijk, maar hebben ook een aantrekkelijke landschappelijke context. Genoemd zijn de Hansenhof met Hoogwaterhuis Velden, de landgoederen Lovendaal, Arenborg en de Koel in 't Ven, Oud- en Nieuw Schonenborg in Belfeld

Gedeelde verantwoordelijkheid en partnerschap

Erfgoed is van ons allemaal en daarom zetten we in op gedeelde verantwoordelijkheid en partnerschap. We willen gebruik maken van de energie die in de Venlose samenleving zit. Iedereen is uitgenodigd om een bijdrage te leveren aan behoud, benutting en het uitdragen van het Venlose erfgoed.

Wat kunnen de burgers doen?

Burgers zijn de belangrijkste ambassadeurs van het erfgoed. Burgers zorgen voor opinievorming rondom erfgoed en voor draagvlak. Binnen de gemeente Venlo zijn tal van organisaties actief die het belang van erfgoed en het behoud daarvan breed onder de aandacht brengen. Het betrekken van jonge mensen bij erfgoed is een belangrijke opgave voor de toekomst. Immers, de essentie van erfgoed is dat het wordt doorgegeven aan volgende generaties. Tijdens de bijeenkomst werd dit treffend benoemd als 'het doorgeven van de aandelen in het ErfGoud van onze stad'. Daarnaast is het verspreiden van kennis van de historie en het erfgoed van de stad belangrijk voor het vergroten van draagvlak.

Concrete initiatieven vanuit de burgers leveren een essentiële bijdrage aan fysieke instandhouding van erfgoed. Binnen de gemeente Venlo bestaan diverse burgerinitiatieven, waarbij erfgoed levend wordt gehouden en actief wordt ingezet. Treffende voorbeelden hiervan zijn het streekmuseum de Hansenhof in Velden van de Historische Werkgroep Arcen-Lomm-Velden en het gerestaureerde Ketelhuis in Kloosterdorp Steyl van de Stichting Behoud Monumenten Steyl.

Wat kunnen bedrijven en organisaties doen

Veel leegstaand vastgoed is aan verval onderhevig. Ook leegstaand vastgoed met erfgoedwaarde wordt vaak niet onderhouden. Het is echter van belang dat het verval een halt wordt toegeroepen. Dit is primair de verantwoordelijkheid van de eigenaar. Hierdoor kunnen kostbare restauraties met overheidssubsidies of verlies van erfgoed worden voorkomen.

Het initiatief Puddingfabriek in de binnenstad verdient alle lof en navolging. Door starterswoningen te realiseren in een vervallen monumentaal pand wordt niet alleen een flinke impuls gegeven aan de binnenstad, maar wordt ook invulling gegeven aan een van de doelen van de stad: het binden van jonge hoogopgeleiden aan Venlo. Het is een belangrijke opgave voor de komende periode: investeren in vastgoed met erfgoedwaarde omwille van een aantrekkelijk vestigingsklimaat (studenten, starters, jonge gezinnen, ouderen). In dit kader is ook 'Wonen boven Winkels' genoemd.

Niet al het leegstaande vastgoed is van waarde en behoudenswaardig. Daarom is het in een aantal gevallen wenselijk dat overtollig vastgoed zonder erfgoedwaarde wordt gesloopt omwille van licht, lucht, groen en herstel van historische context. Vastgoedeigenaren dragen hiervoor verantwoordelijkheid.

Daarnaast kunnen bedrijven en organisaties het Venlose (materiële en immateriële) erfgoed inzetten als visitekaartje of als marketingstrategie om het bedrijf of de organisatie duurzaam, solide, gedegen of betrouwbaar te positioneren.

HET GEZICHT VAN VENLO

Enkele voorbeelden uit de Venlose praktijk:

- Océ heeft een eigen bedrijfsmuseum waar de geschiedenis van het bedrijf uit de doeken wordt gedaan. Océ is op zoek naar nieuwe huisvesting voor het museum en onderzoekt de mogelijkheden om een karakteristiek bedrijfsgebouw uit de wederopbouwperiode daarvoor in te zetten
- Op de gevel van het historische pand aan de Steenstraat waar in de 19e eeuw Lodewijk van der Grinten de basis legde voor de latere multinational Océ is een plaquette aangebracht waarop de prille geschiedenis van het bedrijf wordt verteld
- Retailer Rituals heeft de historische pui van het winkelpand op de hoek van de Vleesstraat/Klaasstraat laten herstellen omdat dit aansluit bij de uitstraling en de filosofie van het bedrijf
- Door het oprichtingsjaar van het bedrijf expliciet te noemen laten ondernemers zien dat ze al lang bestaan en dus gedegen en beproefd zijn. Typisch Venlose voorbeelden zijn Juwelier Boermans in de Klaasstraat (sinds 1795) en Pasch in de Vleesstraat (sinds 1864)

Wat vraagt dit van de gemeente?

De gemeente staat niet alleen aan de lat als het om erfgoed gaat. In plaats van alles zelf bedenken en uitvoeren gaat de gemeente zich meer inzetten om partijen in beweging te krijgen: verbinden en coördineren. Er wordt dus méér verwacht van partners. Er wordt expliciet een beroep gedaan op het initiatief van burgers, bedrijven en organisaties in de stad.

Om sturing te kunnen geven aan initiatieven van burgers, bedrijven en organisaties heeft de gemeente de volgende vier rollen:

Basis

De gemeente beschikt vanuit haar wettelijke taak over veel kennis en gegevens over het erfgoed. Het is van belang dat informatie over het Venlose erfgoed breed beschikbaar is, zodat burgers hiervan kennis kunnen nemen en er hun voordeel mee kunnen doen. We gaan de aanwezige kennis en informatie, ook vanuit onze wettelijke taak, (digitaal en analoog) ontsluiten en voor iedereen toegankelijk maken. Daarnaast neemt de gemeente vanuit de wettelijke taak maatregelen om het erfgoed te beschermen.

Stimuleren

De gemeente stimuleert, brengt spelers bij elkaar en lokt initiatieven uit, zonder zelf achter het stuur te gaan zitten. We gaan dat doen op basis van heldere keuzes (locaties, gebieden, thema's en verhaallijnen). We brengen niet altijd geld in, maar leveren vooral kennis, diensten en informatie. Creativiteit van de burgers en ondernemerschap van bedrijven en organisaties zijn bepalend voor het resultaat.

Faciliteren

Er is behoefte aan een communicerende en faciliterende gemeente. De rol van de gemeente zal met name gericht zijn op de voortgang en de procedure, vanuit vooraf gestelde kaders en randvoorwaarden. Burgers, bedrijven en organisaties hebben zelf een grotere verantwoordelijkheid ten aanzien van het proces en het organiseren van financiën.

Voorkomen

Van de gemeente wordt een actieve rol verwacht bij al dan niet bewust nalatig handelen als het om erfgoed gaat. Verval en verlies van erfgoed is ongewenst, niet alleen voor de gemeente maar ook voor de burgers, bedrijven en organisaties in de stad. De gemeente draagt verantwoordelijkheid voor het algemeen maatschappelijk belang dat het erfgoed vertegenwoordigt en ziet daarop toe.

**WE STIMULEREN, BRENGEN
SPELERS BIJ ELKAAR
EN LOKKEN
INITIATIEVEN UIT**

**IK WOON IN
DE MIDDEL'
EEUWEN
IN HARTJE
VENLO**

**WONEN
IN DE
PUDDING
FABRIEK**

Jill Lamberts • Puddingfabriek

HET GEHEIM VAN VENLO

Waar gaat dit over?

Aandacht voor erfgoed gaat niet alleen over stenen, maar ook (en misschien wel vooral) over de boodschap en de verhalen die de stenen vertellen. Dat wat je niet in eerste instantie ziet dus. Verhalen verbinden, zorgen voor zingeving en betekenis en zijn de basis voor onze toekomst. Daarom hebben we samen met burgers, bedrijven en organisaties uit de stad actief gezocht naar de verborgen verhaallijnen van Venlo. Verhalen van onze inwoners door de eeuwen heen. Al die verhalen geven kleur aan waar we nu staan. En zijn mede leidraad voor waar we heen willen.

De aangedragen verhaallijnen van burgers, bedrijven en organisaties zijn vertaald naar 6 thema's die iets vertellen over wat Venlo is: het DNA van de stad en het daarmee samenhangende erfgoed of ErfGoud. De 6 thema's vormen de leidraad voor de beleidskeuzes en de rolverdeling in de komende periode. We beperken ons tot deze thema's en leggen verbanden met de eerdergenoemde locaties en gebieden.

Thema 1	Ambacht, industrie en arbeid	22
Thema 2	Reizen, handel en vervoer	26
Thema 3	Boeren, tuinders en landbouwers	30
Thema 4	Geloof, hoop en liefde	34
Thema 5	Schuilen, versterken en verdedigen	36
Thema 6	Volksverhalen, sagen en legendes	40

**ERFGOED GAAT NIET
ALLEEN OVER STENEN
MAAR VOORAL OVER
VERHALEN DIE DE STENEN
VERTELLEN**

THEMA 1 Ambacht, industrie en arbeid

Over het industriële verleden van Venlo. Van oudsher veel bedrijvigheid, veel maakindustrie. Over potten en pannen, metaal en tabak. Boterkleursel en toner. Veel ondernemingsgeest, van de Romeinse Tijd tot nu.

Dit thema is vertegenwoordigd in alle stadsdelen. De nijverheid in Tegelen en Belfeld dateert al uit de Romeinse periode. Daarvan getuigen in de bodem nog enkele Romeinse pannenvovens. Vanaf de 18e eeuw ontwikkelden beide dorpen zich als een van de eerste geïndustrialiseerde regio's van Nederland, waarvan oude fabrieken, fabrikantenvilla's en sporen in het landschap nog getuigen. In Venlo vestigden industriële bedrijven zich vanaf de 19e eeuw in een schil om de binnenstad, met zwaartepunten aan de noordkant (Lodewijk van der Grinten naderhand Océ) en zuidkant (Nedinsco) van de stad. De komst van de spoorwegen bracht veel werkgelegenheid in Blerick, waar werkplaatsen en arbeiderswijken bewaard bleven. In de wederopbouwperiode werden moderne bedrijventerreinen als Veegtes en Groot Boller ingericht en werd Océ verder ontwikkeld. Watermolens waren de industriële complexen uit de Middeleeuwen, waarvan in Arcen nog een gaaf exemplaar staat. Maar ook in andere stadsdelen bleven oude watermolens inclusief landschappelijke context bewaard, zoals in Lomm, Hout-Blerick en Belfeld.

Het indrukwekkende ketelhuis met waterpompstation en drukkerijcomplex in Steyl en de bierbrouwerij van Arcen nemen een bijzondere positie in.

Wat gaat goed?

Een aantal objecten is momenteel beschermd, waaronder Romeinse pannenvovens, enkele watermolens en fabrieksschoorstenen. Diverse industriële complexen hebben een duurzame bestemming, zoals de brouwerij en de watermolen in Arcen en de Nedinsco-fabriek in Venlo. De door BOEI gerestaureerde wagenloods in Blerick is in gebruik als restauratiewerkplaats en depot van het spoorwegmuseum. De smalspoortunnels van de klei-industrie bij Klein Zwitserland zijn gerestaureerd en gaan deel uitmaken van het themapark. Het ketelhuis in Kloosterdorp Steyl is door de Stichting Behoud Monumenten Steyl gerestaureerd, weer in werking en opengesteld voor publiek.

Wat heeft aandacht nodig?

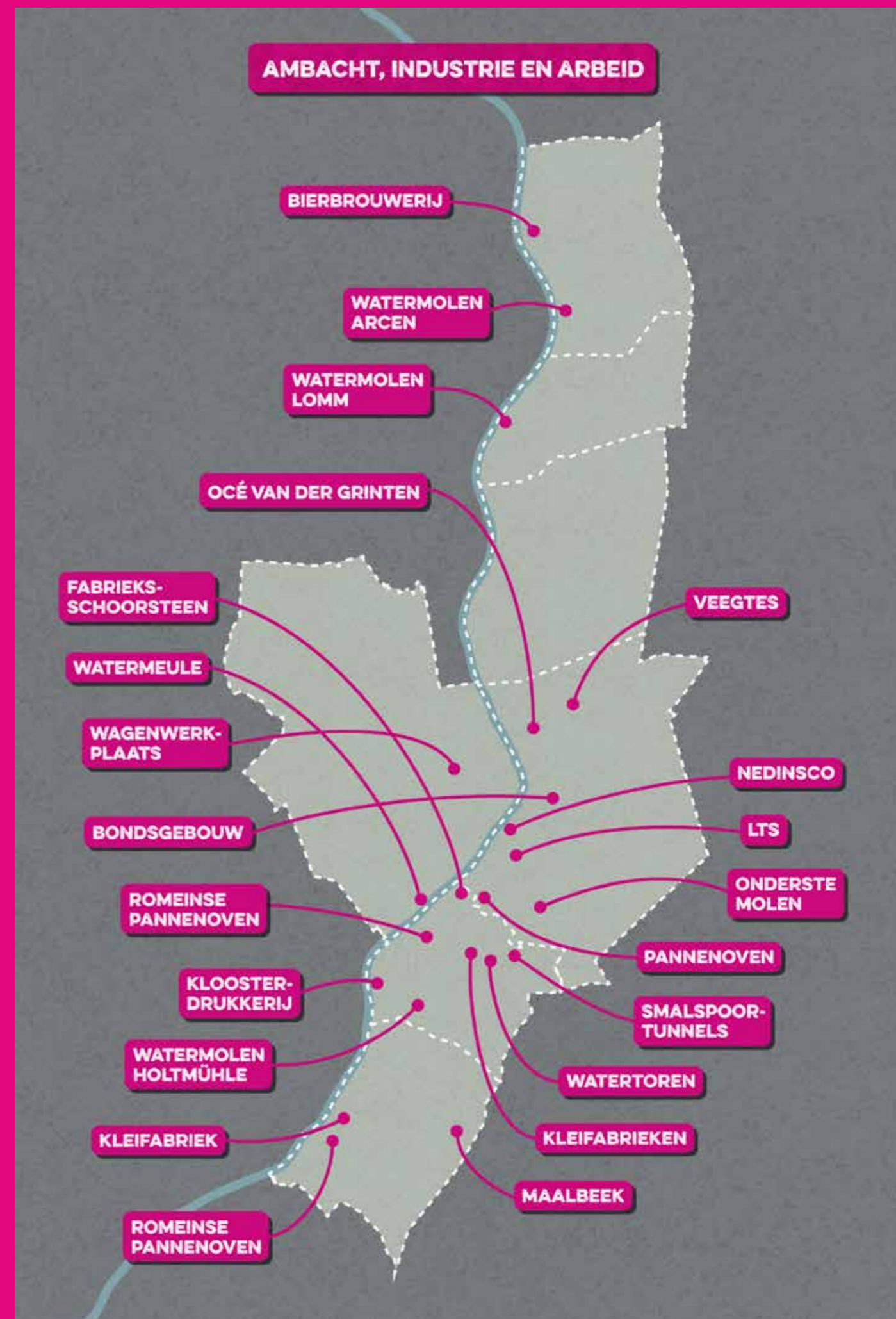
Verouderde bedrijven, bedrijfsterrinen en arbeiderswijken, vaak karakteristiek en beeldbepalend voor de stad, gaan op de schop of worden gesloopt. Niet alles van waarde is beschermd.

Wat Philips is voor Eindhoven, is Océ voor Venlo. Océ (nu Canon) verlegt de komende jaren het zwaartepunt van de bedrijfsactiviteiten richting de A67. Dat betekent dat de bestaande locatie met karakteristieke bebouwing aan de Urbanusweg en omgeving zijn functie voor een deel gaat verliezen.

Karakteristieke fabrieken uit de 19e en 20e eeuw in Tegelen en Belfeld staan leeg, worden afgestoten en raken in verval. Beeldbepalende fabrieksschoorstenen dreigen verloren te gaan door achterstallig onderhoud. Het monumentale drukkerijcomplex met naastgelegen werkplaatsen in Steyl staat voor een belangrijk deel leeg en is aan verval onderhevig.

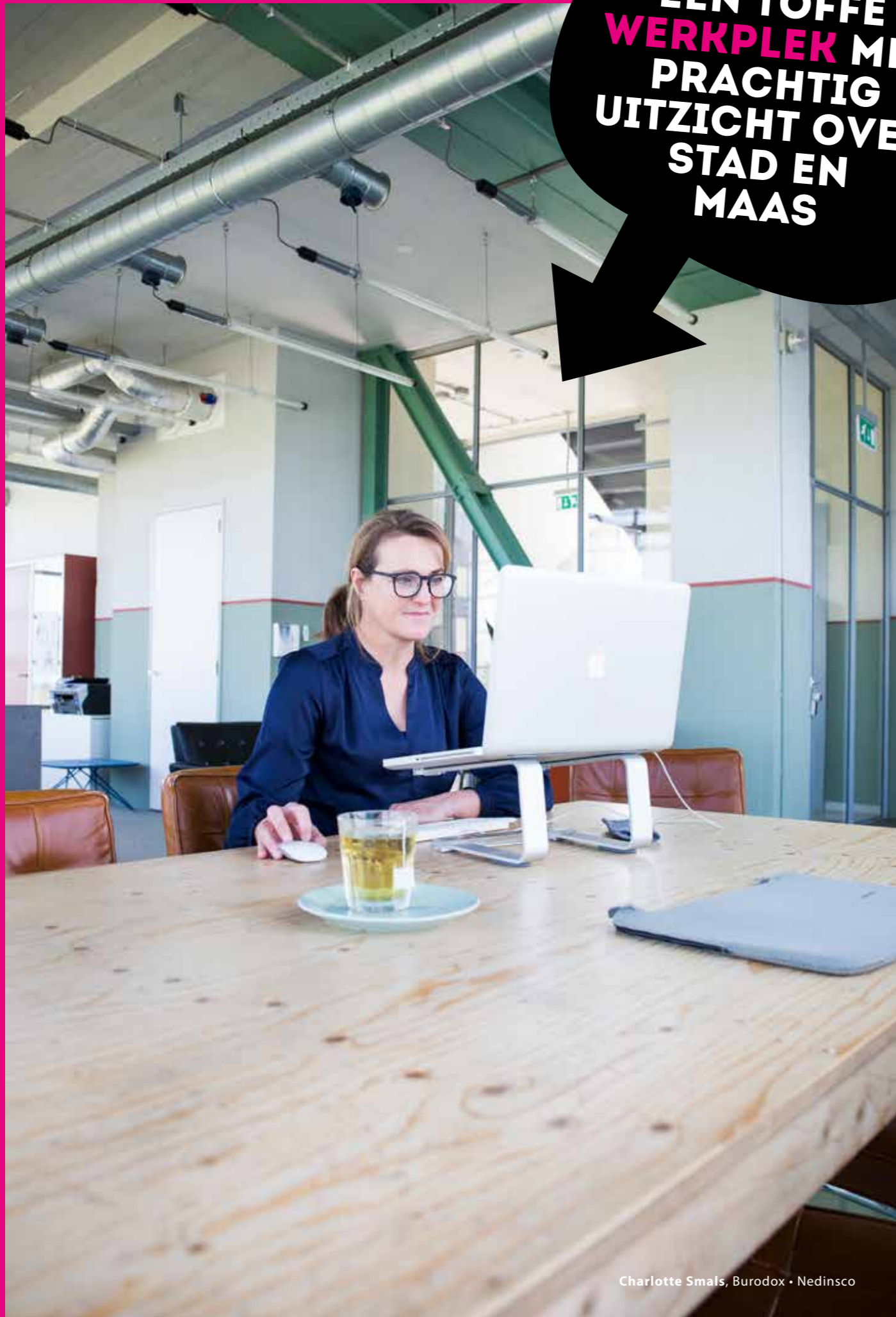
OPGAVE

- 1. De nalatenschap van Lodewijk:** we gaan sturen op de inpassing van Océ-erfgoed binnen de opgave in Venlo-Noord (stimulerende rol).
- 2. Aan 't werk in oude fabrieken:** we gaan behoud en benutting van industrieel erfgoed ondersteunen en gaan samen met eigenaren op zoek naar mogelijkheden. De focus ligt op Tegelen-Belfeld en Kloosterdorp Steyl (faciliterende rol).
- 3. Onder de rook van Venlo:** de toekomst van schoorstenen vergt speciale aandacht en inspanning, zowel qua functie als qua middelen voor instandhouding. In overleg met eigenaren ontwikkelen we een 'schoorsteenstrategie' (stimulerende rol).

EEN TOFFE
WERKPLEK MET
PRACHTIG
UITZICHT OVER
STAD EN
MAAS

WERKEN
IN DE
NEDINSCO

Charlotte Smals, Burodox • Nedinsco

THEMA 2 Reizen, handel en vervoer

Over de stromen en bewegingen binnen de gemeente en alles wat daarmee samenhangt. De Maas als hoofdslagader van de stad. Wegen, railverbindingen en andere historische infrastructuur. Halteplaatsen, overslagplaatsen en oversteekplaatsen. Van de Romeinse Tijd tot vandaag de dag. Venlo logistieke hot-spot door de eeuwen heen.

Venlo is een stad aan een stroom met van oudsher een haven en een oversteek. Dat zorgt al eeuwen voor ontmoeting en uitwisseling. Handel, transport en ondernemen hebben steeds een belangrijke rol gespeeld. De Romeinen stichtten een nederzetting en maakten hierbij een Maasovergang. Venlo werd een kruispunt van doorgaande landwegen, met de Maas als belangrijke vervoersader. Uitgegroeid tot echte stad maakte Venlo in de Middeleeuwen een stormachtige ontwikkeling door. Venlo's opname in het internationale handelsstedenverbond van de Hanze onderstreept de vooraanstaande positie van de stad aan de Maas. De welvaart weerspiegelde zich duidelijk in de middeleeuwse bebouwing van de binnenstad. Een opvallend aantal bouwwerken uit deze periode bleef, vaak voor het oog verborgen, tot in onze tijd bewaard.

Door de komst van spoorlijnen en rijkswegen in de 19e eeuw kreeg Venlo nieuwe impulsen om zich in rap tempo verder te ontwikkelen als florerende ondernemersstad. In de periode na de Tweede Wereldoorlog zette de economische groei pas echt door. Met de realisatie van het 'Brugplan' in de jaren vijftig en de komst van de E3 (nu A67) in de jaren zestig zette

Venlo zich als 'Schakel in Europa' op de kaart.

Voor Arcen en Steyl geldt min of meer een soortgelijk verhaal. Evenals Venlo was de handel over de Maas eeuwenlang de kurk waarop de lokale economie dreef. In Steyl kon met een veerpont de Maas worden overgestoken. In de zeventiende en achttiende eeuw beleefde de bedrijvigheid een hoogtepunt en werden er tal van rijke handelshuizen gebouwd op de steile oevers van de Maas. Arcen was in de Middeleeuwen een tolvesting.

Wat gaat goed?

De Fossa Eugeniana in Arcen en de Noordervaart in Boekend vallen grotendeels onder beheer van Het Limburgs Landschap en Waterschap Limburg. Beide organisaties dragen zorg voor inpassing en instandhouding. Met het naoorlogse Brugplan is bij de herinrichting van het stationsgebied zoveel mogelijk rekening gehouden. In de binnenstad van Venlo en in Steyl zijn oude handelshuizen in beeld gebracht en beschermd als gemeentelijk monument.

De historische bebouwing in de oude dorpskern van Arcen is niet geïnventariseerd en niet beschermd. De afgelopen jaren zijn panden en gevels ingrijpend gewijzigd, gesloopt of vervangen waarbij erfgoedwaarden verloren zijn gegaan.

De betekenis van de Maas als aanleg- en oversteekplaats in de Romeinse periode en de Middeleeuwen is onzichtbaar, evenals historische handelsroutes, tolplaatsen en infrastructuur. Dit geldt met name voor het stedelijk centrum.

Wat heeft aandacht nodig?

De meest waardevolle middeleeuwse panden in de binnenstad liggen langs de hoofdstraten, in het kernwinkelgebied. In veel gevallen is alleen de begane grond in gebruik en liggen de bovenverdiepingen en de kelders leeg. Verval en ernstige verkrotting zijn aan de orde.

Ook in Steyl zijn oude handelshuizen op sommige plekken in verval. Onherstelbare schade en uiteindelijk verlies van waardevol erfgoed ligt op de loer.

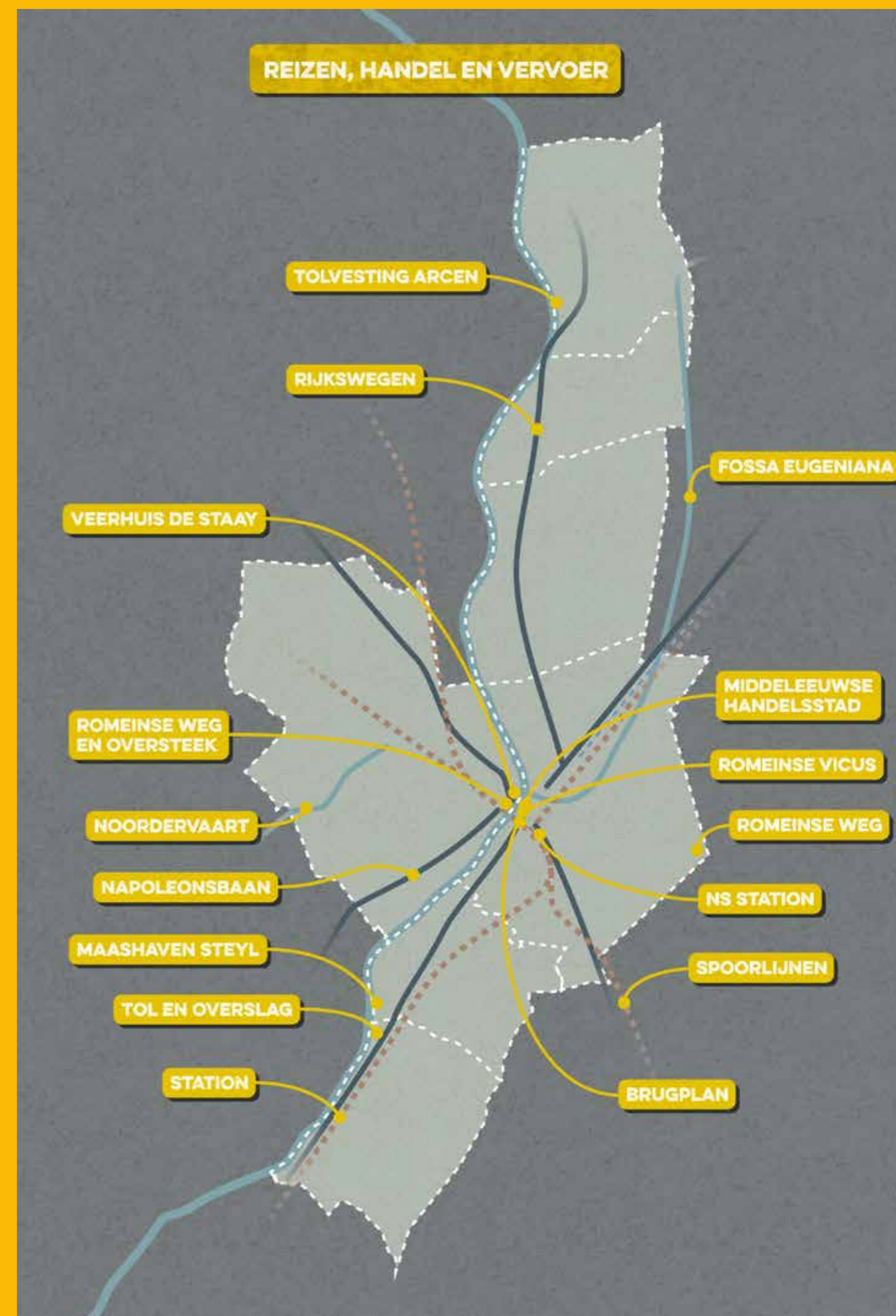
OPGAVE

4. Middeleeuws Venlo in de etalage: we gaan de bouwkundige toestand en de restauratiebehoefte van middeleeuws Venlo in beeld brengen (basistaak). We gaan actief sturen op benutting. Erfgoed heeft het primaat bij 'Wonen boven Winkels' en andere concepten die passen bij de binnenstad (stimulerende rol).

5. De handel en wandel van Steyl: we ondersteunen initiatieven die bijdragen aan behoud door ontwikkeling en transformatie van handelshuizen (faciliterende rol).

6. Adembenemend Arcen: we gaan historisch Arcen inventariseren en nemen maatregelen voor bescherming (basistaak).

7. Méér Maas: We gaan de historische betekenis van de Maas en de handelsroutes op een attractieve manier zichtbaar en beleefbaar maken, met name in het stedelijk centrum (stimulerende rol).

DAT GETANDE
DAK, ZÓ
TEKENDE IK
VROEGER EEN
FABRIEK

WERKEN
IN DE WAGEN
WERK
PLAATS

Nico Pieck, Nu-Design Meubelatelier • Wagenmakerij

THEMA 3 Boeren, tuinders en landbouwers

Over het agrarisch verleden van Venlo. Van oeroude 'Keltische akkers' tot 'Venlo-kas'. Van Romeinse landbouvvilla's tot ontginningsboerderijen uit de wederopbouwperiode en Greenport Venlo.

De oudste sporen van landbouwers bevinden zich in Boekend, Lomm en Arcen. Hier liggen zogenoemde Celtic Fields: een prehistorisch landbouwsysteem dat zichtbare sporen in het landschap heeft nagelaten. Daarnaast waren er in de Romeinse tijd in Arcen, Schandelo, Hout-Blerick, Ulingsheide en Belfeld 'villae', een soort herenboerderijen met land en bijgebouwen. In de Middeleeuwen werden talloze ontginningsboerderijen gesticht, sommige met een gracht. Zichtbare sporen zijn onder andere te vinden in Boekend, Schandelo en Belfeld. Op Greenport bleven een eeuwenoude veekraal en de St. Jansboerderij bewaard.

Vanaf het einde van de 19e eeuw ontwikkelde Venlo zich tot een belangrijk tuinbouwcentrum. De glastuinbouw deed zijn intrede. Boeren en tuinders exporteerden hun producten massaal naar het aangrenzende Ruhrgebied met zijn explosief groeiende bevolking. De export werd aanzienlijk vergemakkelijkt door nieuwe spoorwegaansluitingen. Begin 20e eeuw werd aan de zuidzijde van de stad de veiling opgericht.

De in Venlo ontwikkelde 'Venlo-kas' is inmiddels wereldwijd het meest gebouwde kastype. Het zwaartepunt van de glastuinbouw in de 20e eeuw lag aan voet van de steilrand in Venlo-Tegelen-Belfeld en langs de Maas in Hout-Blerick en Velden. Hoewel veel oude kassen inmiddels zijn verdwenen

bleven de bijbehorende ketelhuizen en schoorstenen soms bewaard. De betekenis van de glastuinbouw is nog het beste zichtbaar in 't Ven. De oudste bewaard gebleven kassen liggen in de kloostertuinen van Steyl.

Agribusiness is inmiddels onlosmakelijk met Venlo verbonden. Anno 2017 richt de Brightlands Campus Greenport Venlo op het voormalige Floriadeterrein de focus op voedsel, gezondheid en logistiek.

Wat gaat goed?

De Celtic Fields zijn de afgelopen jaren in beeld gebracht en vallen onder verantwoordelijkheid van organisaties zoals Limburgs Landschap. Diverse boerderijen in het buitengebied zijn de afgelopen jaren herbestemd als particulier woonhuis of hebben een bijzondere functie gekregen. Geslaagde voorbeelden zijn de Arenborg in 't Ven, de Kapelboerderij in Genooi en de kasteelboerderij Holtmühle. De historische veekraal en de St. Jansboerderij zijn ingepast in de Campus Greenport en zijn voor het publiek zichtbaar en beleefbaar. Succesvolle particuliere initiatieven zijn streekmuseum de Hansenhof in Velden van de Historische Werkgroep Arcen-Lomm-Velden en de glastuinbouwinventarisatie van de Stichting Erfgoed Venlo.

Wat heeft aandacht nodig?

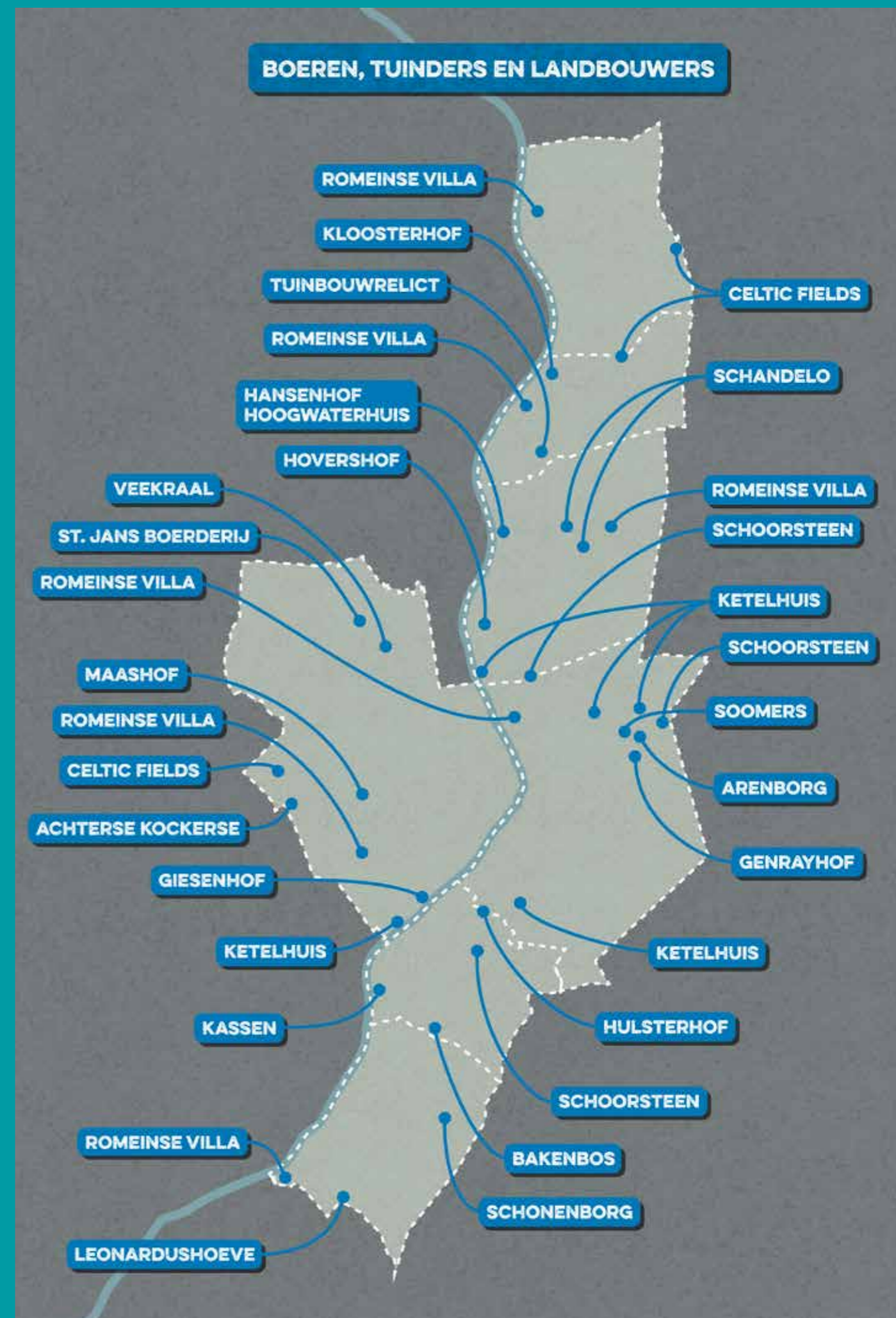
Op een aantal plekken binnen de gemeente staan oude boerderijen leeg en zijn verval. Vaak zijn deze objecten gelegen op het snijvlak van stedelijk gebied en buitengebied. Leegstand en verval zijn veelal veroorzaakt door de sterk gewijzigde stedenbouwkundige of landschappelijke context, waardoor ook de gebruiksmogelijkheden zijn gewijzigd. De hoeve Hulsterhof, ingeklemd tussen de brandweerkazerne en de kantoorstoren aan de A73, is daar een voorbeeld van.

Karakteristieke oude kassen en andere agrarische objecten zoals ketelhuizen en schoorstenen in het buitengebied raken in verval en worden in rap tempo gesloopt. Met name in 't Ven is de sloop van zogenoemde 'spookkassen' de afgelopen periode voortvarend ter hand genomen met het oog op herontwikkeling van het gebied. Hoewel niet alles van waarde is, zijn er ook elementen die wel degelijk van belang zijn voor de identiteit van Venlo.

OPGAVE

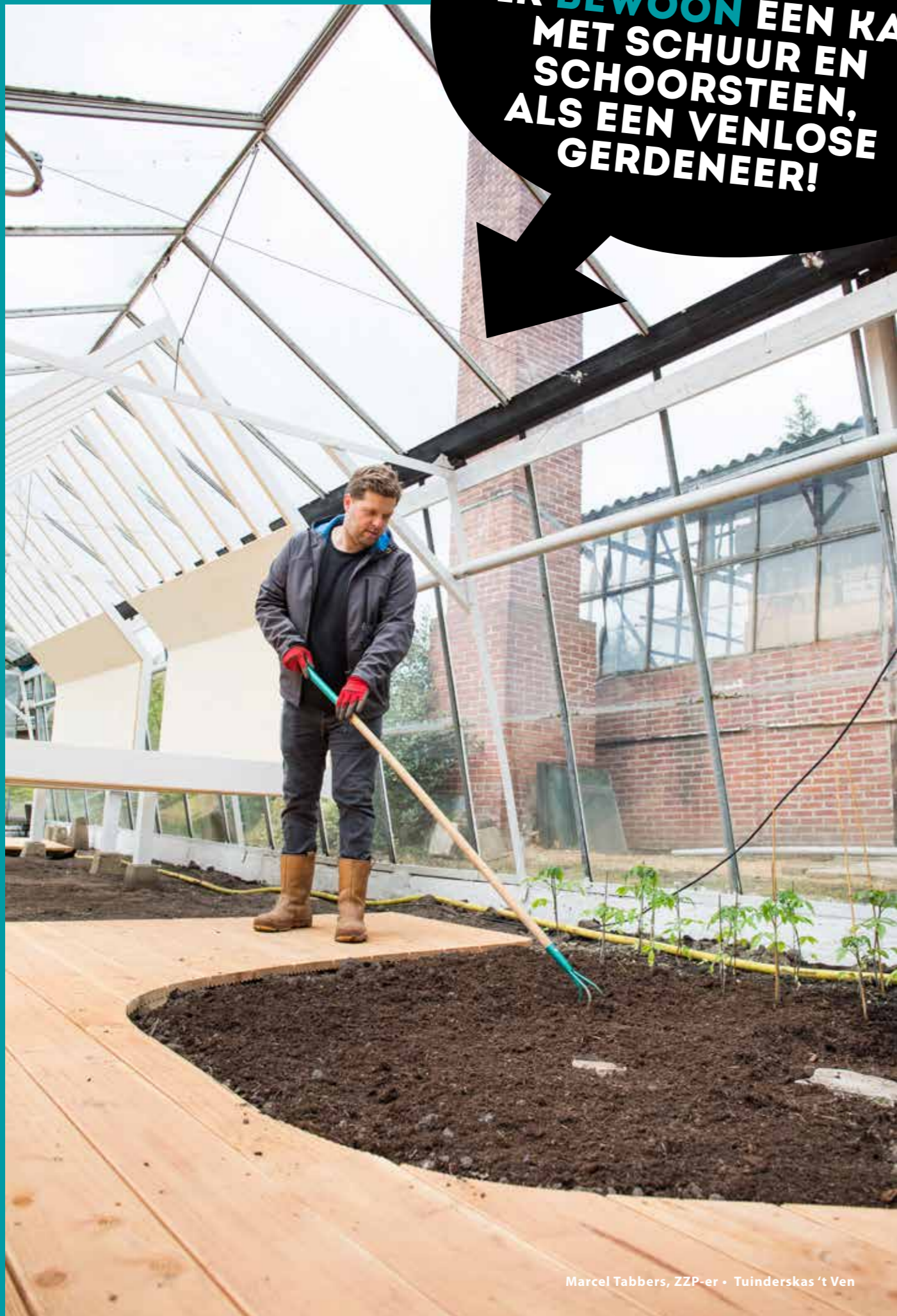
8. Met oude boerderijen de boer op: we ondersteunen behoud door ontwikkeling van agrarische complexen en gaan met eigenaren actief op zoek naar mogelijkheden (stimulerende rol).

9. Venlo verkast naar 't Ven: we stimuleren initiatiefnemers om de betekenis van de glastuinbouw op een attractieve manier zichtbaar en beleefbaar maken binnen de ruimtelijke opgave van 't Ven-Oost (stimulerende rol). We nemen het onderzoek van de Stichting Erfgoed Venlo als uitgangspunt voor een brede inventarisatie ter bescherming van glastuinbouwerfgoed (basistaak).

**'IK BEWOON EEN KAS
MET SCHUUR EN
SCHOORSTEEN,
ALS EEN VENLOSE
GERDENEER!**

**VERKASSEN
NAAR
'EEN KAS**

Marcel Tabbers, ZZP-er • Tuinderskas 't Ven

THEMA 4 Geloof, hoop en liefde

Over het religieuze en spirituele Venlo. Over dood en begraven, bezinning, simpele veldkapellen en grootse openluchtspelen.

Dit thema houdt verband met de grote hoeveelheid kerken en kloosters. Het zwaartepunt ligt in Kloosterdorp Steyl. De veelal centraal gelegen kerkgebouwen zijn hét herkenningspunt van stad, dorp of wijk. Dat geldt voor de dorpskerken van Velden, Belfeld en Hout-Blerick, maar ook voor de Don Boscokerk in Venlo-Oost of de Lambertuskerk in Blerick. Hoewel sommige kerklocaties eeuwenoud zijn, soms zelfs meer dan 1000 jaar, dateren de meeste kerkgebouwen uit de 20e eeuw. De architectuur varieert, van traditioneel tot modern.

Het spirituele leven van onze voorouders weerspiegelt ook in wegkruisen en -kapellen. Vaak op prominente plekken, al dan niet in combinatie met monumentaal groen. Daarnaast telt Venlo diverse prehistorische grafheuvels, waarvan de generaalsheuvel in het Jaomerdal het meeste tot de verbeelding spreekt. Van alle begraafplaatsen zijn die in Venlo en Tegelen het meest markant. Niet alleen vanwege de imposante grafmonumenten en het monumentale groen, maar ook vanwege de persoonlijke verhalen die nog zijn af te lezen. Zo is het verhaal van Eugène Dubois en zijn bijzondere graf op de Venlose begraafplaats uit 1940 'wereldberoemd'.

Een ander opmerkelijk onderdeel van dit thema zijn de Passiespelen, die elke vijf jaar worden georganiseerd. Het spektakel, inmiddels aangemerkt als Nederlands immaterieel erfgoed, vindt plaats in het indrukwekkende Openluchtthea-

ter De Doolhof met een monumentaal decor.

Hoewel het kerkbezoek terugloopt en aandacht voor traditionele geloofsaspecten afneemt, hebben de tastbare elementen van geloof en spiritualiteit (gebouwen, objecten, sommige tradities) nog steeds zeggingskracht voor de gemeenschap. Kerkgebouwen, kloosters, kruisen en kapellen dragen bij aan de identiteit van de stad of het dorp en zijn in die zin van waarde.

Wat gaat goed?

Kleinschalig religieus erfgoed wordt over het algemeen goed onderhouden door particuliere initiatieven. Hetzelfde geldt voor de grafheuvels onder beheer van het Limburgs Landschap. Twee kerken hebben inmiddels een nieuwe bestemming gekregen: de Rochuskerk in Steyl is getransformeerd tot Limburgs Schutterijmuseum en de Lambertuskerk in Blerick wordt ingericht als gezondheidscentrum. De abdij Ulingsheide heeft een sociaal-maatschappelijke functie gekregen.

Met cultuurpodium Domani in klooster Mariaweide heeft Venlo een cultuurvoorziening van formaat in de binnenstad. De herbestemming van het 'Kerkepöortje' aan de Grote Kerkstraat is een groot succes. Drie jonge ondernemers gaan de deuren openen van de gerestaureerde Jacobskapel in Q4.

voortvarende aanpak.

Er vinden steeds minder begravingen plaats. De gemeentelijke begraafplaatsen worden daardoor minder intensief gebruikt, met alle (financiële) gevolgen van dien. Instandhouding van de begraafplaatsen als waardevolle cultuurhistorische ensembles wordt daardoor steeds lastiger. Graven worden geruimd en waardevol groen verdwijnt.

Wat heeft aandacht nodig?

De gemeente Venlo telt 26 kerkgebouwen en 13 kloostercomplexen. Een aantal gebouwen zal de oorspronkelijke functie verliezen. Niet alle gebouwen zijn van evenveel waarde of kunnen worden herbestemd.

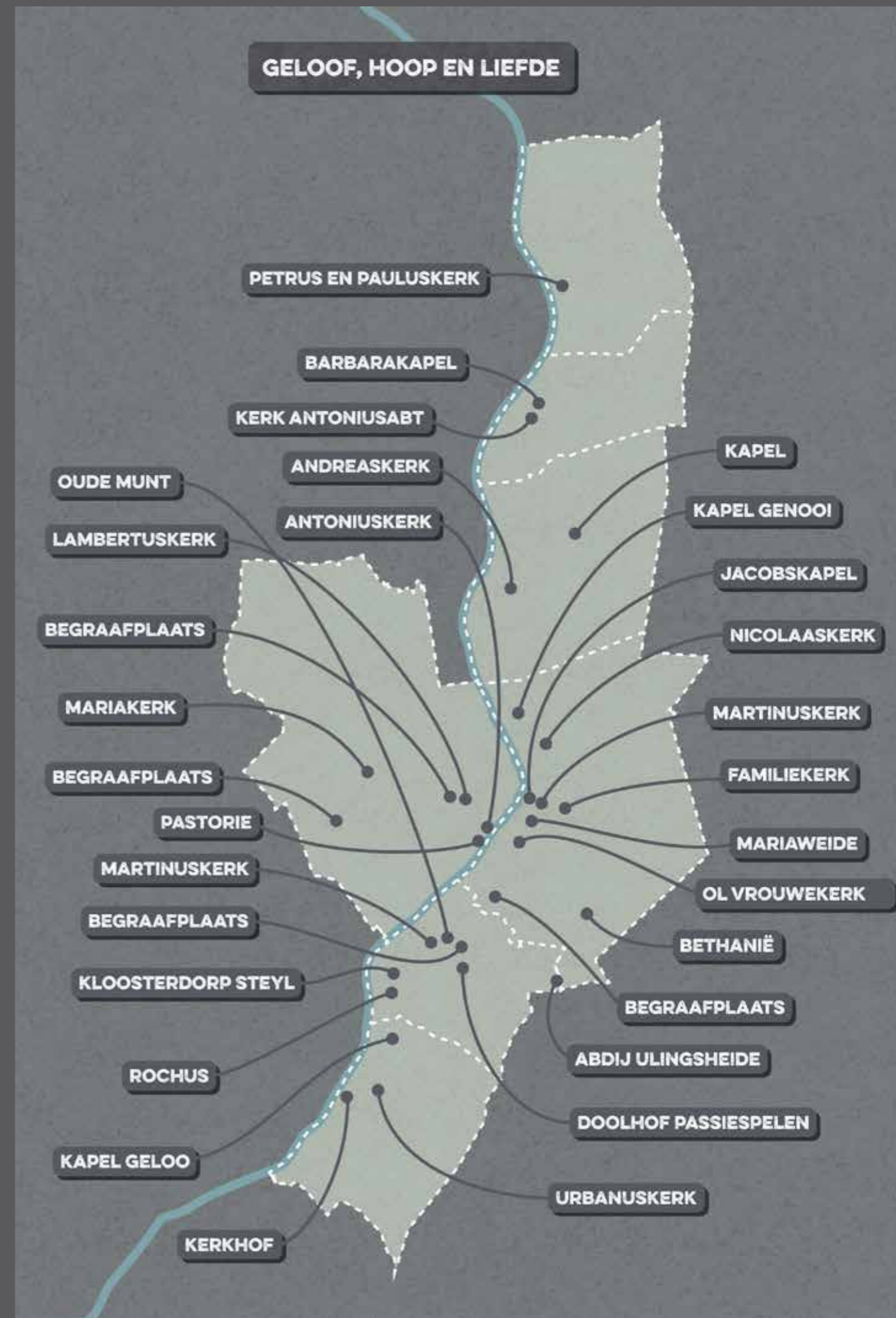
In onbruik geraakte kloostergebouwen, tuinen en andere waardevolle zaken in Kloosterdorp Steyl vragen om een

OPGAVE

10. Geloof in kerken: we ontwikkelen in samenspraak met bisdom, parochies en andere stakeholders een visie op de kerken. We maken scherpe keuzes ten aanzien van behoud, ontwikkeling, transformatie en sloop (basistaak).

11. Het klooster in!: we ondersteunen behoud door ontwikkeling en transformatie van Kloosterdorp Steyl en blijven met de stakeholders en de provincie actief op zoek naar mogelijkheden (faciliterende rol).

12. Leven na de dood: we nemen de inventarisatie van de begraafplaatsen uit 2005 als uitgangspunt voor bescherming van waardevol erfgoed. We gaan updaten en nemen Arcen-Velden daarin mee (basistaak).

**IK GELOOF
HEILIG IN DE
KRACHT VAN
DEZE
WERKPLEK!**

**WERKEN
IN EEN
KERK**

Joost Reijnen, Architect • Jacobskapel

THEMA 5 Schuilen, versterken en verdedigen

Over oorlog en vrede, dreiging, bevrijding en alles wat daarmee samenhangt; van eenvoudige boerenschans uit de Middeleeuwen tot atoomschuilkelder uit de Koude Oorlog.

Dit thema hangt samen met de strategische ligging van Venlo. Als handelsstad aan de Maas in een grensgebied was Venlo vaak speelbal van de internationale politiek. De positie en de belangen van de stad zijn eeuwenlang beschermd en bestreden: eerst als strategische nederzetting in de Romeinse tijd, naderhand als imposante vestingstad. Net als bij veel andere steden bleef van de Venlose vesting bovengronds weinig zichtbaar. Onder het maaiveld daarentegen zijn de sporen van de vesting nog volop aanwezig, waaronder Fort Sint Michiel.

Ook Arcen was vroeger een versterkt dorp met wallen, poorten en een gracht. De Schanstoren is het restant van een groot poortgebouw dat eeuwen geleden op deze plek stond. De door de Spanjaarden gegraven Fossa Eugeniana werd bij Arcen beschermd door Fort Hazenpoot en andere versterkingen. Niet alleen de stad, maar ook de dorpen moesten het ontgelden tijdens oorlogen en belegeringen. Aarden wallen, als boerenschans (zoals in Belfeld en in Schandelo) of als landweer (zoals op Ulingsheide of op de Grootte Heide), boden dan bescherming. Kastelen en landhuizen zoals in Arcen en in Lomm zijn ooit als versterkingen op strategische plekken gesticht. Op het terrein van de Oude Munt in Tegelen lag eeuwenlang een imposant mottekasteel op een heuvel met een gracht.

In de Tweede Wereldoorlog was Venlo om twee redenen van betekenis: vanwege de Maasbruggen en vanwege het Duitse militaire vliegveld Fliiegerhorst op de Grootte Heide. De talloze bombardementen op de Maasbruggen maakten van de stad een puinhoop. Ook Fliiegerhorst werd meer dan eens bestookt. Om de vijand op het verkeerde been te zetten werd in Schandelo een schijnvliegveld aangelegd. De bunkers, loopgraven en tankgrachten langs de steilrand bij Tegelen en Belfeld zijn stille getuigen van de Duitse Maas-Rur-Stellung uit 1944. Ook bleven schuilkelders bewaard, onder andere aan de Rummerkampstraat en aan de Kaldenkerkerweg. Tijdens de Koude Oorlog werden maatregelen getroffen tegen een dreigende atoomoorlog. Op diverse plekken zijn atoomschuilkelders gebouwd. De meest imposante uit 1970 bevindt zich onder Museum van Bommel van Dam.

Wat gaat goed?

De landweren zijn in beeld gebracht en vallen onder verantwoordelijkheid van terreinbeherende organisaties. Hetzelfde geldt voor de boerenschansen, die zichtbaar en beleefbaar zijn gemaakt. In het herstel van kasteel Arcen is flink energie gestoken door het Limburgs Landschap. Hetzelfde geldt voor Fort Hazenpoot. Bij de ontwikkeling van het Kazerne Kwartier wordt Fort Sint Michiel met het 'Rondje Fort' zichtbaar en beleefbaar gemaakt. De kazernegebouwen krijgen een nieuwe bestemming.

Wat heeft aandacht nodig?

De vestingstad spreekt tot de verbeelding van veel Venlonaren. Het grote draagvlak voor behoud en benutting van Fort Sint Michiel toont dat aan. Voorbeelden elders laten zien dat het vestingverleden bij uitstek kansen biedt om mensen te binden en bezoekers te trekken. Het belangrijke vestingverleden van Venlo is nauwelijks zichtbaar en beleefbaar.

De betekenis van Tweede Wereldoorlog voor Venlo is voor-

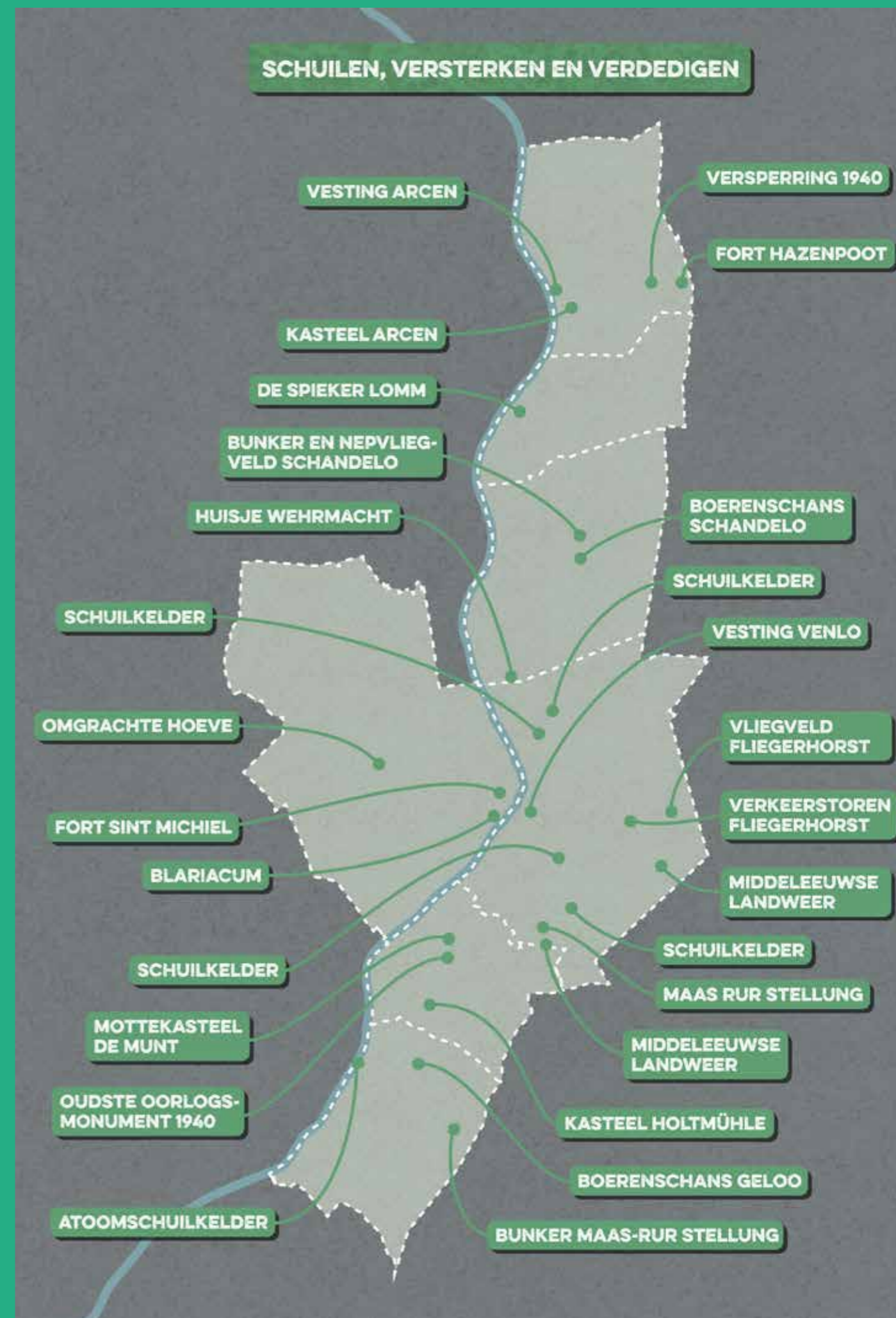
namelijk uit geschreven bronnen bekend. Tastbare sporen en littekens zijn nauwelijks nog zichtbaar, daardoor onbekend en aan erosie onderhevig. De belangstelling voor oorlogserfgoed neemt toe, vooral bij de jongere generaties.

Diverse atoomkelders zijn inmiddels al ontmanteld of worden de komende periode gesloopt. Voor Venlo belangrijk erfgoed verdwijnt. De belangstelling voor recente geschiedenis, waaronder de Koude Oorlog, neemt toe.

OPGAVE

13. Vooruit met de Vesting!: we gaan een visie voor de vesting opstellen. We maken inzichtelijk welke aanpak kansen biedt (toerisme, educatie, recreatie, economie). Arcen nemen we mee (basistaak).

14. Duizend bommen en granaten: we gaan oorlogserfgoed inventariseren, waarderen en beschermen (basistaak). We ondersteunen initiatieven die de krijgsgeschiedenis van Venlo uitdragen (faciliterende rol).

**IK MAAK ME STERK
VOOR DEZE
VERSTERKING**

**IK TEKEN
VOOR HET
FORT**

Albert Kiefer, Visual Designer • Fort St. Michiel

THEMA 6 Volkverhalen, sagen en legendes

Over waar, half waar en niet waar. Echt gebeurd of compleet verzonnen. Maar bovenal prikkelend. Venlo staat bol van dit soort verhalen.

Veel Venlose verhalen gaan met name over mensen of gebeurtenissen en zijn te koppelen aan een herkenbare plek. Sommige verhalen zijn al eeuwenoud, bevatten een kern van waarheid en zijn steeds weer doorverteld, van generatie op generatie. Andere anekdotes vallen onder de categorie 'sterke verhalen' en zijn volledig uit de lucht gegrepen. Tijdens de bijeenkomsten zijn zo'n 25 goed bekende en minder bekende volksverhalen, sagen en legendes genoemd.

Wat gaat goed?

Soms worden vergeten verhalen opnieuw ontdekt. Mooi voorbeeld is het verhaal van het IJzer van de Keizer: het hoefijzer dat het paard van Napoleon in 1804 zou zijn verloren in de Floddergats. Het vermeende hoefijzer bleef jarenlang in een particuliere boedel bewaard en is nu door de uitbater van een café in het bewuste straatje als gedenkteken op de

Wat heeft aandacht nodig?

Het immateriële erfgoed spreekt tot de verbeelding van veel Venlonaren. Immaterieel erfgoed biedt bij uitstek kansen om mensen te binden en bezoekers te trekken.

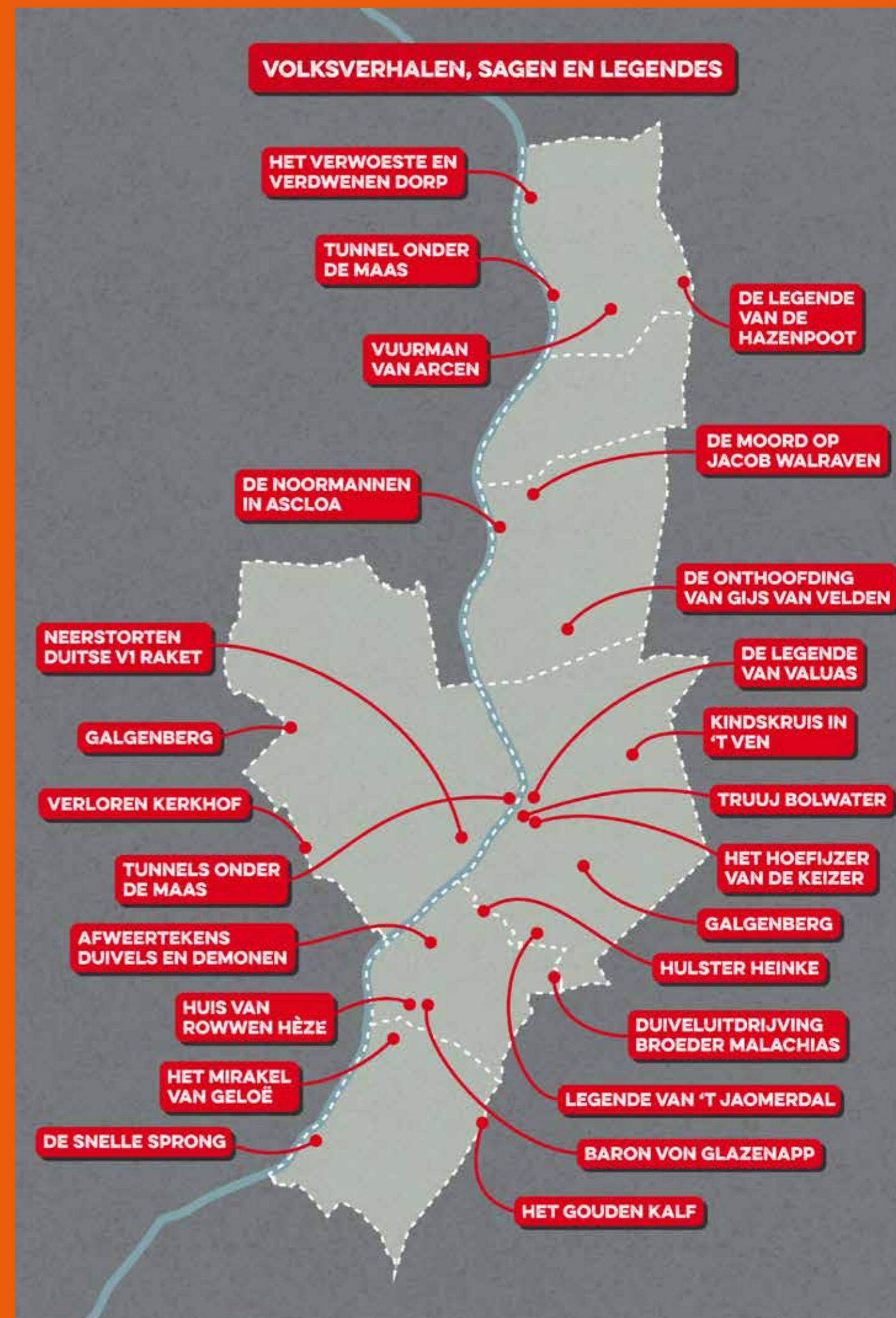
Volkverhalen, sagen en legendes behoren net als rituelen en gebruiken tot het immaterieel erfgoed. De provincie Limburg heeft voor immaterieel erfgoed een beleidskader met uitvoeringsprogramma 2016 t/m 2019 'Toekomst voor Erfgoed'. Dit beleidskader heeft vooral betrekking op professionalisering van de Limburgse erfgoedorganisaties die bijdragen aan het behoud en uitdragen van het Limburgs erfgoed. Daar hoort samenwerking, afstemming en digitaal ontsluiten van analoge collecties bij.

gevel aangebracht. Met tekst en uitleg. Maar denk ook aan evenementen als de Boerebroélof op de Markt voor het stadhuis. Dit is het immateriële erfgoed, dat trots wordt uitgedragen in historische context. Andere voorbeelden hiervan zijn de Tegelse Passiespelen in het historische openluchttheater en het Scroogefestival in de historische dorpskern van Arcen. Grote evenementen die verbinden en bijdragen aan saamhorigheid.

Daar waar de gemeente voor initiatiefnemers aanknopingspunten ziet met het eigen beleid en het provinciale beleid, zal zij faciliterend optreden. Dit geldt ook voor die verhalen die het waard zijn om doorverteld te worden. Ook hier kan de gemeente faciliterend optreden. De eigentijdse verbeelding van de middeleeuwse executieplaats met galgenberg in Boekend is daar een treffend voorbeeld van.

OPGAVE

We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan het levend houden van verhalen die verband houden met een specifieke plek en waarbij de kracht van die plek actief wordt benut: het verbinden van plaats en context (faciliterende rol).

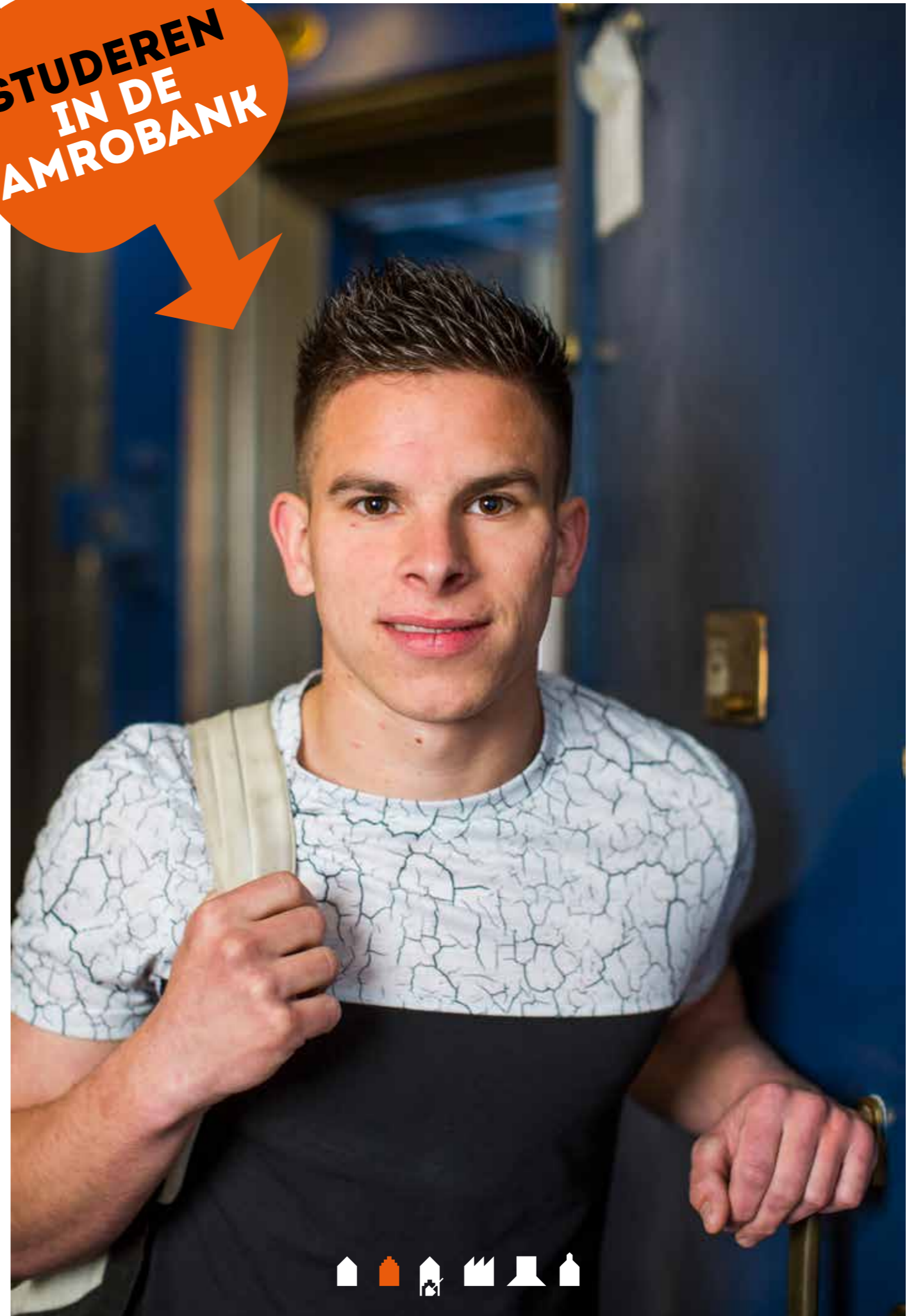

IN MIJN KLUISJE
LAGEN OOI
T MILJOENEN

STUDEREN
IN DE
AMROBANK

Ynego Brouwers, Student HAS • Voormalige AMRObank

HET GELUK VAN VENLO

Waar gaat dit over?

Met de stad is verkend hoe we locaties of gebieden en verhaallijnen kunnen koppelen aan de economie van nu en aan de doelen die we onszelf als stad stellen. Waar staan we nu en waar willen we naar toe? Hoe kunnen we onze doelen bereiken en hoe kunnen we het 'ErfGoud' daarvoor inzetten?

Erfgoed is duurzaam. Het gaat vaak al eeuwen mee. Duurzaam erfgoed gaat over verduurzaming of over het realiseren van hedendaagse gebruikseisen en -wensen. Het ErfGoud van Venlo is toekomstbestendig en verandert dus met de tijd mee.

'Verbinden van plaats en context', 'Kringloop is onze kracht' en 'Ontwerpen met oog voor toekomstige generaties' zijn belangrijke C2C-principes die we als stad belangrijk vinden en uitdragen. Behoud, benutting en herbestemming van erfgoed sluit hier naadloos op aan.

Wat vinden de burgers belangrijk?

Er is in Venlo veel vastgoed dat leegstaat of de komende jaren leeg komt te staan. Eigenaren zijn gemeente, corporaties, parochies, onderwijsinstellingen, zorginstellingen en beleggers. Niet alles is van waarde. We moeten voorkomen dat ad hoc oplossingen de overhand krijgen en dat daardoor erfgoed verdwijnt of herbestemming wordt geblokkeerd.

We moeten met elkaar verkennen hoe de binnenstad in de toekomst moet gaan functioneren. De stad is méér dan alleen maar winkelen. Willen we meer wonen in de binnenstad? Meer open binnenruimtes in plaats van lege winkeldozen? Moeten we parkeren voor binnenstadbewoners faciliteren in groene binnenhoven? Hoe belangrijk wordt de openbare ruimte in de stad? Hoe kunnen we verkrotting van panden tegengaan waarvan alleen de begane grond wordt benut?

Er moet meer ruimte komen voor bijzondere concepten om oude panden levend te houden. Functiemenging is van belang. Van oudsher waren er veel kleinschalige ambachtelijke bedrijven in combinatie met wonen in de historische stads- en dorpscentra. Voorbeelden hiervan zijn de oude Puddingfabriek in de Venlose binnenstad en het stijfselfabriekje bij de Gouden Berg in Tegelen. Eigentijdse concepten van wonen in combinatie met werken bieden kansen voor de binnenstad en de kernen.

Erfgoed levert een essentiële bijdrage als het gaat om beleving. De historische binnenstad is voor bezoekers een aantrekkelijke omgeving. Daardoor kan Venlo een andere (winkel)beleving bieden dan veel andere steden of internet. Een combinatie met een drankje op het terras, een etentje of een overnachting geeft ook spin-off naar de horeca. Hetzelfde gaat op voor de historische kern van Arcen of voor Kloosterdorp Steyl. Beleving kan op veel manieren, ook min of meer 'onbewust'. Voorbeeld zijn de vestingwerken in de parkeergarage Sint Jan in Den Bosch. De kennismaking met de historische stad begint al bij het parkeren onder de grond.

De historische omgeving in met name de binnenstad van Venlo biedt een prachtige entourage voor voorstellingen, concerten, evenementen, congressen, wandelingen, etcetera. Viva Classic live, de Venloop, VenloStormt, de Vastelaovend in het algemeen en de Boerebroélof op de Markt voor het stadhuis in het bijzonder zijn daarvan goede voorbeelden. Hier ontleent de Venlonaar zijn identiteit en trots aan. Dit is het immateriële erfgoed, dat trots wordt uitgedragen in historische context. Andere voorbeelden hiervan zijn de Tegelse Passiespelen in het historische openluchttheater en het Scroogefestival in de historische dorpskern van Arcen. Grote evenementen die verbinden en bijdragen aan saamhorigheid.

Het is van belang dat er meer markten worden bediend als het gaat om wonen in erfgoed. Tot nu toe is ingezet op de onderkant van de markt (studenten en starters), bijvoorbeeld in Nedinsco, de voormalige drukkerij Wolters-Van Wylick, en de Puddingfabriek. Behalve betaalbare woningen voor studenten en starters zijn ook woningen voor hoogopgeleiden dicht bij de stad van belang. Ook het revitaliseren van historische buurten en dorpscentra biedt kansen. De recentelijk opgewaardeerde oude dorpskern van Tegelen is daarvan een mooi voorbeeld.

Het is van belang om de eigenheid van het Venlose cultuurhistorische landschap te koesteren en te benutten. Als voorbeeld zijn oude tuinbouwgebieden genoemd. Met name 't Ven biedt uitgelezen kansen: ecologisch wonen, proeftuin van de stad, 'Lekker Venlo' op locatie, 'vergeten groenten', 'agritoeisme', educatie en onderwijs in samenwerking met de HAS, landgoederenzone, nieuw leven voor agrarisch erfgoed. Andere genoemde voorbeelden zijn het geaccidenteerde landschap als gevolg van delfstoffenwinning in combinatie met natuurbeleving in Tegelen-Belfeld en de voor Venlo karakteristieke oude Maasmeanders zoals Koelbroek in de Boekend.

**KRINGLOOP IS ONZE
KRACHT
WE ONTWERPEN MET OOG
VOOR TOEKOMSTIGE
GENERATIES**

HET GELUK VAN VENLO

Onbekend maakt vaak onbemind. Veel erfgoed is niet meteen zichtbaar en ligt daardoor niet voor het oprapen voor het grote publiek. Dat is jammer, want we kunnen er zoveel méér mee doen. Daarom is het van belang dat we ons erfgoed breed uitdragen en dat iedereen er kennis van kan nemen.

Niet alle items die zijn aangedragen zijn één op één te vertalen naar concrete acties vanuit erfgoedperspectief. Bezien vanuit partnerschap en gedeelde verantwoordelijkheid hebben burgers, bedrijven, instellingen en de gemeente ieder een eigen taak. De gemeente zal regie voeren als het gaat om behoud, duurzame benutting en herbestemming van erfgoed.

Erfgoed en het verhaal van het Venlose bedrijfsleven

Tijdens de bijeenkomst over het 'Geluk van Venlo' is door één van de deelnemende groepen voor de verhaallijn 'ambacht, industrie en arbeid' een concreet idee geopperd, dat hier integraal is overgenomen:

"Eén van de items die duidelijk naar boven zijn gekomen is dat er veel hoogopgeleiden naar Venlo komen om er alleen te werken. Ze binden zich uiteindelijk niet aan Venlo. Binden aan Venlo gaat hand in hand met het kennen van Venlo. Als onbekend onbemind maakt, maakt bekend bemind, toch?"

Een vorm daarvan is het vertellen van verhalen over plekken, mensen, gebeurtenissen. Hierin schuilt het karakter. Dit hoeft je niet over de daken te schreeuwen, je mag het vertellen als een goed verhaal. Je wilt het graag vertellen want je bent er trots op. Deze verhalen maken een deel van de identiteit, waar je je aan kunt verbinden.

Ons uitgangspunt was het denken over welke rol werkgelegenheid hierin heeft. De werkgelegenheid in deze regio is niet voor niets op deze plaats geworteld. Bedrijven hebben hier hun oorsprong en er valt dus van alles te vertellen over het verleden van die bedrijven, hoe een en ander gegroeid is, wat voor behoeftes er zijn, welke ontwikkelingen er waren etc.

Een rol voor een terugtrekkende overheid zou kunnen zijn: het faciliteren in het onderzoeken van deze verhalen (de roots) van de bedrijven, samen met deze bedrijven. De bedrijven kunnen daarmee ook hun bestaan, hun karakter en hun imago daaruit beter verkopen. Er zullen veel bedrijven zijn die hun verleden wel kennen, maar dat niet inzetten naar buiten toe. Wellicht is er wel winst te halen bij bedrijven om dit te doen. Het legt een stevig fundament en zal uiteindelijk ook de werknemers met deze verhalen doorspekken, waardoor er een binding ontstaat die tweeledig is. Enerzijds binding aan het bedrijf en anderzijds binding aan de regio waar deze verhalen zijn ontstaan.

In veel gevallen zijn bedrijven klein begonnen, vaak in een kern of in de stad. Zo zijn er dus plekken die door dit groeiend besef van historie (gekomen uit het onderbouwen van je karakter) gaan leven bij werknemers. Het zit in het kennen van deze plekken door deze mensen, waardoor wellicht mensen zich in deze regio gaan thuis voelen. En ondanks dat grote steden hele grote aantrekkingskrachten kennen als je twintiger bent, wellicht heb je als je dertiger bent toch een grotere behoefte aan het thuis voelen.

In het kort: bedrijven hebben roots, en door de bedrijven te helpen deze roots in te zetten wordt karakter geuit. Hier profiteert het bedrijf van en, omdat werknemers kennis krijgen van stad en regio, profiteren stad en regio".

We nemen dit voorstel over als concrete opgave voor de komende periode.

WE VERBINDEN HISTORISCHE VERHALEN AAN PLEKKEN IN DE STAD

OPGAVE

We gaan samen met het bedrijfsleven de verhalen vertellen van Venlose bedrijven en ondernemers en verbinden die verhalen aan plekken in de stad. We nemen daarin ook de historie en traditie van lokale verenigingen en sportclubs (waaronder VVV) mee. (stimulerende en faciliterende rol).

**NIETS IS
STANDAARD**

**WONEN
IN EEN
KLOOSTER
GEBOUW**

Ine van Geel · Dominicanessenklooster Bethanië

HET GELUK VAN VENLO

Erfgoed & C2C: herbestemming en duurzaam gebruik

Veel bouwwerken zijn voor één specifieke functie gebouwd. Bij het wegvallen van de functie of verandering van functie-eisen komen gebouwen dikwijls leeg te staan. Vaak is sloop de gekozen oplossing, in veel gevallen gevolgd door weer mono-functionele nieuwbouw. Resultaat is het verdwijnen van een belangrijk deel van de zichtbare geschiedenis van de stad, het creëren van potentieel nieuwe problemen voor de toekomst en verspilling van grondstoffen. Eén van de C2C-principes die Venlo uitdraagt zegt hierover: 'We willen onze kinderen niet belasten met de zorg voor onderhoud of bewaking van gedachteloos ontworpen objecten of processen. We ontwerpen hun plezier en geven daarmee kleur aan de toekomst'.

Erfgoed gaat vaak al eeuwen mee en is in die zin al duurzaam. Veel oude gebouwen hebben al een lange geschiedenis van hergebruik, aanpassingen en het combineren van functies doorstaan. Goed voorbeeld is de middeleeuwse Jacobskapel: ooit kloosterkapel, gasthuis, bejaardenhuis en gemeentekantoor maar nu een hippe werkplek midden in de stad. Behalve de Jacobskapel zijn de afgelopen jaren nog meer geslaagde herbestemmingsprojecten in Venlo gerealiseerd. In de meeste gevallen heeft de gemeente de toon gezet of een belangrijke rol gespeeld.

We kiezen er als gemeente voor om een actieve rol te spelen bij de herbestemming van erfgoed. Daarmee doen we ook recht aan de C2C-principes die we als stad omarmen: we blijven innoveren, we recyclen, we verbinden plaats en context en hebben oog voor toekomstige generaties.

Nu het vraagstuk rondom leegstand van erfgoed omvangrijker wordt, moet ook de inzet van de gemeente worden vergroot. De gemeente kan verschillende rollen vervullen rondom herbestemming:

- Als wetgever/handhaver: door positief mee te denken met initiatieven voor bestemmingswijziging en procedures te versnellen kan de gemeente bijdragen aan een effectieve herbestemming

- Als bemiddelaar en aanjager van initiatieven: de gemeente kan via diverse kanalen de kracht van de stad aanboren en de kennis, ervaring, deskundigheid en enthousiasme van bewoners en bedrijven mobiliseren. Bovendien kan de gemeente initiatief nemen om vastgelopen processen los te trekken
- Als subsidieverstrekker: de gemeente kan subsidies verstrekken, bijvoorbeeld voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek of voor het afdekken van de onrendabele top
- Als eigenaar/ontwikkelaar: de gemeente kan eigenaar zijn of worden om een monument te behouden. Ze kan dan zelf over gaan tot herbestemming

Het herbestemmen van monumenten vergt maatwerk. Welke instrumenten waar en wanneer moeten worden ingezet is afhankelijk van de situatie.

Wat heeft aandacht nodig?

Marktpartijen kunnen terughoudend zijn om een leegkomend monument te kopen of te gaan gebruiken omdat er onvoldoende zicht is op de mogelijkheden. Door meer marktpartijen voor een monument te interesseren worden de kansen voor een succesvolle herbestemming vergroot. Belangrijk is om aan de voorkant helder en duidelijk te informeren en een (ontwikkel)perspectief te bieden. Dit kan aan de hand van een 'transformatiekader'. Dit kader heeft als doel om erfgoed wervend op de markt te zetten en te voorkomen dat het beeld ontstaat dat met niets kan of niets mag.

WE INNOVEREN, RECYCLEN EN VERBINDEN PLAATS EN CONTEXT

OPGAVE

15. Oud is in! Voor een aantal monumenten (vastgoed met erfgoedwaarde) zal in overleg met eigenaren een transformatiekader worden opgesteld. Dat zal gebeuren in situaties waarin herbestemming urgent is en de eigenaar niet zelf de deskundigheid of de middelen heeft om dit te doen. Het is niet de bedoeling dat de gemeente de verantwoordelijkheid voor het erfgoed van de eigenaar overneemt. De eigenaar is zelf primair verantwoordelijk (stimulerende rol).

HET GELUK VAN VENLO

Aanpassingen voor eigentijds gebruik

Als monumenten of andere gebouwen met erfgoedwaarde leeg komen te staan is een nieuwe functie, aangepast aan de eisen van onze tijd, van belang. Alleen dan hebben deze gebouwen toekomstwaarde. In herbestemmingsvraagstukken gaan we hiervan uit:

- De stad is altijd in ontwikkeling en is dus een levende, veranderende stad. Erfgoed maakt deel uit van de dynamische stad en verandert mee
- We zien herbestemming als één van de belangrijkste opgaven van onze tijd, ook voor Venlo
- Ingrijpende maatregelen bij herbestemming zijn voorstelbaar als daarmee aantoonbaar toekomstwaarde voor het gebouw wordt gecreëerd en ook de ingreep zelf toekomstwaarde heeft
- We stimuleren diversiteit in aanpak van erfgoed met maatwerk en nemen de 'leesbaarheid' van de historische gelaagdheid als uitgangspunt

We behouden en benutten de karakteristiek van de specifieke plek om daarmee juist de diversiteit in de stad en een interessante woon-, werk- en verblijfsomgeving te creëren. Kwaliteit en vakmanschap zijn belangrijke afwegingscriteria bij transformatie- en herbestemmingsprocessen.

Toekomstbestendig erfgoed

Het is van belang dat het Venlose erfgoed blijft functioneren. Bij toekomstbestendig denken we naast herbestemming aan instandhouding (onderhoud en restauratie) ook aan eigentijdse bruikbaarheid, functionaliteit en duurzaamheid. Uiteraard is instandhouding door onderhoud en restauratie een belangrijk aandachtspunt. Instandhoudingsplicht is niet geheel autonoom. Eigenaren en gemeente hebben wettelijke verplichtingen ten aanzien van de instandhouding van erfgoed.

Aan oude gebouwen worden moderne eisen gesteld. Niet alleen met betrekking tot comfort, wat zich in de praktijk vertaalt in isolerend glas, klimaatbeheersing en centrale verwarming, maar ook met betrekking tot de elektrische installaties en communicatietechnologie. Het wonen wordt steeds technischer en het tempo waarin aanpassingen elkaar opvolgen versnelt. Hoe doen we dat met behoud van de bestaande kwaliteit van de historische bebouwing? Hoe verbinden we bestaande kwaliteit met innovatieve maatregelen? Hoe benutten we kennis uit de stad en samenleving?

Als tegenwoordig het woord duurzaam valt wordt doorgaans een minimaal energieverbruik bedoeld. Voorwaarde voor energiebesparing in monumenten of ander vastgoed met erfgoedwaarde is dat de maatregelen niet ten koste gaan van de monumentale waarde. Anderzijds moet de monumentale waarde verantwoord eigentijds gebruik niet blokkeren. In veel gevallen zijn de doelen van het duurzaamheids- en erfgoedbeleid met elkaar in overeenstemming te brengen.

Het uitgangspunt van de gemeente bij duurzaamheidsinitiatieven m.b.t erfgoed is maatwerk. We gaan hiervan uit:

- We streven ernaar het zichtbare en onzichtbare erfgoed in goede (of zelfs betere) staat over te dragen aan volgende generaties
- Goed gebruik is noodzakelijk voor de instandhouding van erfgoed en is te verkiezen boven leegstand of verwaarlozing
- We stimuleren maatwerk en innovatie door bij aanpassingen 'aan onze tijd' goed te letten op het behoud van bestaande kwaliteit
- Duurzaamheidsmaatregelen mogen niet tot verminderde duurzaamheid van monumenten en historische bebouwing leiden in de oorspronkelijke zin van het woord: de geschiktheid om lang te bestaan

**WE VERBINDEN BESTAANDE
KWALITEIT
MET INNOVATIEVE
MAATREGELLEN**

OPGAVE

We gaan samen met stakeholders een menukaart ontwikkelen voor duurzaam en energiezuinig erfgoed. We gaan specifieke toepassingen aanreiken om historische panden energiezuinig maken. Met eenvoudige tips en goede voorbeelden gaan we ervoor zorgen dat eigenaren stappen kunnen zetten in het besparen van energie en het verbeteren van comfort. We houden daarbij rekening met erfgoedwaarden en de daarbij geldende richtlijnen. Dit draagt bij aan de duurzaamheidsambities van de gemeente Venlo (basistaak).

HET SPEELVELD

Waar gaat dit over?

Uit het co-creatieve proces is duidelijk naar voren gekomen wat burgers, ondernemers en instellingen belangrijk vinden voor het Venlose erfgoed. Daarnaast zijn er echter ook wettelijke kaders en beleidsregels die richting geven aan de omgang met het Venlose erfgoed en die mede bepalend zijn voor het te voeren beleid. In dit overzicht passeren deze kaders en regels de revue.

Rijk

Monumentenwet 1988

Bescherming van erfgoed was tot voor kort geregeld in de Monumentenwet 1988. De bepalingen uit de Monumentenwet 1988 die betrekking hebben op de duiding van erfgoed in de fysieke leefomgeving zijn nu opgenomen in de Erfgoedwet, terwijl de bepalingen die betrekking hebben op de omgang met erfgoed in de fysieke leefomgeving overgaan naar de Omgevingswet.

Erfgoedwet

Sinds 1 juli 2016 is de Erfgoedwet (Ew) van kracht. Voor het eerst is er één integrale wet die betrekking heeft op museale objecten, musea, monumenten en archeologie op het land en onder water. Samen met de nieuwe Omgevingswet maakt de Erfgoedwet een integrale bescherming van ons cultureel erfgoed mogelijk.

Bij de Erfgoedwet hoort één algemene maatregel van bestuur (AMvB), het Besluit Erfgoedwet Archeologie (BEA).

Hierin worden uitzonderingen op het opgravingsverbod benoemd en nadere regels rondom de certificering gesteld.

Omgevingswet

De Omgevingswet (Ow) bundelt 40 wetten, 120 algemene maatregelen van bestuur en een paar honderd ministeriële regelingen op het gebied van de fysieke leefomgeving tot één wet. Eén van de wetten is de Monumentenwet 1988. Onderdelen uit de Monumentenwet 1988 die in 2019 overgaan naar de Omgevingswet blijven van kracht tot die wet in werking treedt. Deze artikelen gelden tot dat moment als overgangsrecht op grond van de Erfgoedwet en, tenzij expliciet vermeld, veranderen niet van inhoud.

De Omgevingswet is begin 2016 vastgesteld. Hoe de wet daadwerkelijk gaat uitwerken, wordt geregeld in onderliggende algemene maatregelen van bestuur. Bij de Omgevingswet horen vier AMvB's, het Omgevingsbesluit, het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL), het Besluit Activiteiten Leefomgeving (BAL) en het Besluit Bouwwerken Leefomgeving (BBL).

Van Monumentenwet 1988 naar Erfgoedwet en Omgevingswet

Uitwerking

Zowel binnen de Erfgoedwet als de Omgevingswet heeft de wetgever een aantal specifieke taken op het gebied van erfgoed bij de gemeente gelegd. De meeste taken zijn niet nieuw, sommige wel en soms verandert er iets aan de invulling van de taken.

Adviseren bij de aanwijzing van rijksmonumenten

Het aantal rijksmonumenten neemt nog slechts op beperkte schaal toe. De nadruk ligt op de structurele verbetering van het rijksmonumentenbestand en niet op het vergroten van de omvang ervan. Bij een voorgenomen aanwijzing als rijksmonument wordt over het ontwerpbesluit in ieder geval advies gevraagd aan burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument gelegen is.

De specifieke procedure voor aanwijzing van rijksmonumenten uit de Monumentenwet wordt vervangen door de uniforme voorbereidingsprocedure (uov) uit de Algemene wet bestuursrecht (Awb), die wordt uitgevoerd door de Minister van OCW. Toepassing van de uov leidt tot een kortere beslistermijn. Die gaat namelijk van tien naar zes maanden.

Wat betekent dit voor Venlo?

De gemeente Venlo telt momenteel 213 inschrijvingen in het rijksmonumentenregister, zowel gebouwd als archeologisch. Jaarlijks worden zo'n 20 tot 25 monumentenvergunningen voor een rijksmonument aangevraagd. Sinds een aantal jaar kent het rijk een terughoudend aanwijzingsbeleid. Op grond van door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed voorbereide aanwijzingsprogramma's worden gericht en selectief monumenten voorgedragen voor bescherming. Een recent aanwijzingsprogramma was de Wederopbouwperiode. In dit kader is bijvoorbeeld de Nicolaaskerk in Venlo-Noord uit 1961 aangewezen als rijksmonument.

Voor 2017 zijn geen nieuwe aanwijzingsprogramma's bekend. Wel wordt een drietal erfgoedthema's verkend: erfgoed uit de periode na de Wederopbouw, militair en herdenkingserfgoed en archeologie in het algemeen. Deze verkenningen kunnen op termijn leiden tot nieuwe aanwijzingsprogramma's.

- Er is voorsnog geen aanleiding te veronderstellen dat er veel rijksmonumenten bij zullen komen in Venlo gedurende de looptijd van deze Erfgoednota
- De gemeentelijke erfgoedthema's sluiten goed aan op de erfgoedthema's van het Rijk

Opstellen van een Erfgoedverordening

Het is voor een gemeente mogelijk om onroerende en/of roerende zaken aan te wijzen als gemeentelijke monumenten.

Dit was al mogelijk op basis van de Gemeentewet, maar de Erfgoedwet geeft hiervoor nu ook een expliciete wettelijke basis. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal de bescherming van onroerend cultureel erfgoed overgaan in het gemeentelijke omgevingsplan en kan dit dus niet meer in een Erfgoedverordening worden opgenomen.

Wat betekent dit voor Venlo?

De gemeente Venlo heeft sinds 1979 erfgoedbeleid. De huidige Erfgoedverordening is uit 2010. Deze zal moeten worden geactualiseerd om te voldoen aan de huidige wet- en regelgeving.

- In aansluiting op deze nota zal een nieuwe Erfgoedverordening worden vastgesteld.

Wanneer een gemeente gemeentelijke monumenten aanwijst of heeft aangewezen, is zij op basis van de Erfgoedwet verplicht hier een register van bij te houden. Het staat de gemeente vrij de vorm en het detailniveau van deze lijst te bepalen. Het erfgoedregister moet in ieder geval gegevens bevatten over de inschrijving en identificatie van het aangewezen gemeentelijk cultureel erfgoed.

Wat betekent dit voor Venlo?

Venlo heeft momenteel 237 gemeentelijke monumenten. Deze liggen in de 'oude' gemeente Venlo vóór 2010. In het stadsdeel Arcen en Velden zijn nauwelijks gemeentelijke monumenten aangewezen. Voor het hele grondgebied van de gemeente Venlo is inmiddels een cultuurhistorische inventarisatiekaart gemaakt. Deze is nog niet vastgesteld maar zal als onderlegger gebruikt worden voor het aanwijzen van gemeentelijke monumenten in Arcen en Velden.

Daarnaast is het van belang dat de differentiatie op een gemeentelijke monumentenlijst ook een werkelijke dwarsdoorsnede van het cultuurhistorisch erfgoed vormt. De gemeentelijke monumentenlijst zal daarom worden herijkt op basis van de themalijnen en de vastgestelde cultuurhistorische inventarisatiekaart. Objecten worden van de lijst afgevoerd als blijkt dat zij niet langer meer over de monumentale waarden beschikken, of naar de huidige inzichten daaraan niet meer voldoen.

- In aansluiting op deze nota zal de cultuurhistorische inventarisatiekaart voor de gehele gemeente worden vastgesteld
- Op basis van de cultuurhistorische inventarisatiekaart worden gemeentelijke monumenten in Arcen en Velden aangewezen

HET SPEELVELD

- De gemeentelijke monumentenlijst wordt herijkt op basis van de themalijnen en de cultuurhistorische inventarisatiekaart

Jaarlijks worden door de gemeente zo'n 30 omgevingsvergunningen afgegeven voor monumenten en circa 3 tot 5 gemeentelijke monumenten worden gehonoreerd met een subsidie. De huidige subsidieregeling, onderdeel van de 'Subsidieverordening Stadsvernieuwing Venlo', voorziet in een financiële bijdrage aan onderhoud en restauratie van het monument.

In een nieuwe subsidieregeling wordt meer ruimte gegeven voor 'onrendabele onderdelen'. Dit zijn onderdelen die vanuit architectonisch en/of cultuurhistorisch oogpunt in hoge mate bepalend zijn, over het algemeen weinig functioneel zijn en waarvan de instandhouding hogere kosten met zich meebrengt. Daarbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan herstel van glas-in-lood ramen of bijzonder stucwerk.

- In het kader van de algehele herijking van het subsidiebeleid van de gemeente Venlo zal ook de subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten tegen het licht gehouden en herijkt worden

Uitzonderingen op het opgraafverbod

Het Besluit Erfgoedwet Archeologie geeft onder andere uitzonderingen op het opgravingsverbod. Deze uitzonderingen gelden voor universiteiten en hoge scholen, maar ook voor vrijwillige archeologen en metaaldetector amateurs. Zo is opgenomen dat metaaldetectie is toegestaan voor de bovenste 30 cm van de bodem, met uitzondering van rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten.

Wat betekent dit voor Venlo?

Naast rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten zijn er ook terreinen met een zeer hoge archeologische verwachting en bekende archeologische vindplaatsen die geen rijks- of gemeentelijke bescherming genieten. Daarom wil de gemeente Venlo de uitzondering op dit verbod alleen van toepassing laten zijn op de gebieden met een verwachtingswaarde (laag, middelhoog en hoog) volgens de gemeentelijke archeologische beleidskaart.

- In de Erfgoedverordening wordt een apart artikel met betrekking tot metaaldetectie opgenomen

Verplichte instructieregels Rijk omgevingsverordening en omgevingsplan

Voor diverse onderwerpen van de fysieke leefomgeving is in de Omgevingswet aangegeven dat het stellen van instructieregels hiervoor verplicht is. Zo is het Rijk verplicht tot het stellen van instructieregels met het oog op het behoud van cultureel erfgoed. Cultureel erfgoed is daarbij gedefinieerd als een

kwetsbaar belang.

De instructieregel voor het omgevingsplan met de formulering 'rekening houden met cultureel erfgoed' heeft als doel om in een vroeg stadium inzicht te verschaffen in het aanwezige cultureel erfgoed en dit voldoende te beschermen. Het belang moet, naast andere belangen, uitdrukkelijk worden meegewogen bij het vaststellen van omgevingsplannen.

Wat betekent dit voor Venlo?

Met de cultuurhistorische inventarisatiekaart en de archeologische verwachtings- en advieskaart is het bekende cultureel erfgoed van Venlo in beeld gebracht. De uitkomsten hiervan moeten vertaald worden in het omgevingsplan.

Tot welk detailniveau de cultuurhistorische waarden mee worden genomen in het omgevingsplan en waar wordt uitgegaan van toelatingsplanologie en waar van uitnodigingsplanologie is nog niet uitgekristalliseerd. Dit wordt verder onderzocht in de pilots die in het kader van de Omgevingswet momenteel in Venlo worden uitgevoerd.

- De erfgoedambities van Venlo, aangedragen in de co-creatieve bijeenkomsten en verwoord in deze nota, worden in het omgevingsplan vertaald

Instellen gemeentelijke adviescommissie

Onder de Omgevingswet stelt de gemeenteraad een commissie in die in ieder geval tot taak heeft te adviseren over de aanvragen om een omgevingsvergunning voor een (rijks) monumentenactiviteit, voor zover het andere dan archeologische monumenten betreft. Binnen deze commissie worden in ieder geval enkele leden deskundig op het gebied van de monumentenzorg betrokken bij de advisering over een (rijks) monumentenactiviteit. Het college van B&W vraagt de commissie advies bij een aanvraag omgevingsvergunning voor een (rijks)monumentenactiviteit en in door de gemeenteraad aangewezen gevallen.

Wat betekent dit voor Venlo?

Venlo heeft een adviescommissie Welstand en Erfgoed. Deze onafhankelijke commissie adviseert het college van B&W bij aangevraagde omgevingsvergunningen. De commissie bestaat uit vijf leden met deskundigheid op het gebied van architectuur, bouwhistorie, restauratie, herbestemming en cultuurhistorie. Omdat de adviescommissie Welstand en Erfgoed ook over omgevingsvergunningen bij een (rijks)monument adviseert, voldoet deze commissie aan het gestelde in de Omgevingswet.

Instandhoudingsplicht en bestuurlijke boete

De instandhoudingsplicht houdt in dat een eigenaar van een rijksmonument zorgt dat het monument zodanig onderhouden wordt dat instandhouding van het object en de monumentale bouwkundige elementen gewaarborgd is. Dit is een aanvulling op het verbod tot beschadigen of vernielen van een rijksmonument zoals dat in de Monumentenwet 1988 stond.

Een eigenaar voldoet niet aan de instandhoudingsplicht wanneer onderdelen van het monument aantoonbaar niet onderhouden zijn en de eigenaar langdurig nalaat om het noodzakelijke onderhoud uit te voeren. Achterstallig onderhoud aan dak, aan de constructie maar ook aan schilderwerk leidt tot verval, waardoor het behoud van het monument niet verzekerd is. Het maakt niet uit of de verwaarlozing opzettelijk of onbewust gebeurt.

Met de instandhoudingsplicht kan een gemeente een eigenaar aanspreken die zijn rijksmonument niet onderhoudt. In het uiterste geval kunnen gemeenten handhavend optreden om het noodzakelijke onderhoud af te dwingen. Deze handhaving moet proportioneel zijn. Dit houdt in dat de gemeente niet moet wachten tot een alomvattende restauratie nodig is, maar zij moet ook niet bij elk ontbrekend likje verf bij de eigenaar op de stoep staan.

De gemeente kan, als bevoegd gezag, een bestuurlijke boete opleggen bij overtreding van erfgoedregels. Dat kan gaan om regels op gemeentelijk, provinciaal en rijksniveau die betrekking hebben op cultureel erfgoed. Zowel voor beschadiging en vernieling (actief) als onthouden van noodzakelijk onderhoud (passief) en het niet melden van een archeologische toevalsvondst geldt deze regel. Daarbij is gekozen voor het maximale tarief voor een bestuurlijke boete (categorie 5) tot een maximum van € 82.000

Wat betekent dit voor Venlo?

De gemeente bewaakt het 'algemeen maatschappelijk belang' van het erfgoed. Daarom is een actieve rol van de gemeente van belang. De Omgevingswet biedt daarvoor de ruimte. Tijdens de co-creatieve bijeenkomsten is door de burgers duidelijk aangegeven dat de gemeente meer handhavend moet optreden, want weg is immers voor altijd weg. Gelet op het belang dat de stad aan erfgoed hecht, zou het erfgoed binnen het handhavingsbeleid meer aandacht moeten krijgen.

- We gaan mogelijkheden onderzoeken om erfgoed binnen het handhavingsbeleid meer aandacht te geven
- Voor de verwaarlozing van erfgoed (zowel actief als passief) en het nalaten van een archeologische toevalsvondstmelding, kan het instrument van de bestuurlijke boete worden ingezet

HET SPEELVELD

Provincie

Provinciaal Omgevingsplan Limburg

Het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL2014) is in samenwerking met gemeenten en stakeholders opgesteld. Het is een plan op hoofdlijnen met daarnaast programmatische beleidsdocumenten, een omgevingsverordening met bijbehorende beleidsregels, en inpassingsplannen.

Erfgoed is ondergebracht bij Aantrekkelijk Landelijk Gebied, voor landschap en cultuurhistorie en Ondergrond, voor archeologie. De aanpak bij de in het POL2014 benoemde ambities zijn verder uitgewerkt in het Beleidskader Monumenten 2016-2019 en het Beleidskader Archeologie 2016-2019. Samen met het Beleidskader met uitvoeringsprogramma Immaterieel erfgoed 2016-2019 vormen ze het erfgoed-drieluik van de provincie. De rode draden in deze drie beleidsstukken zijn: het realiseren van een groter publieksbereik, het vergroten van de zichtbaarheid, meer samenhang en daarmee grotere maatschappelijke impact vanuit een kostenefficiënte benadering.

Beleidskader Monumenten 2016-2019

De provincie zet in op behoud van het monumentale erfgoed. Hierbij zijn de intrinsieke waarde van een gebouw, het verhaal dat een gebouw vertelt, een duurzame bestemming

en een hoog maatschappelijk rendement belangrijke uitgangspunten die bepalen of de provincie Limburg zich sterk maakt voor behoud of herbestemming van een monument. De herbestemming van de onlangs gerestaureerde Puddingfabriek in de binnenstad is hier een voorbeeld van.

Beleidskader Archeologie 2016-2019

De provincie werkt actief aan het vergroten van de zichtbaarheid van archeologie in de Limburgse samenleving, presenteert en bundelt de (euregionale) kennis en ervaring op dit gebied en realiseert een aantrekkelijke en goed toegankelijke locatie waar het archeologisch onderzoeksproces van vondst tot gebeurtenis getoond kan worden.

Op dit moment zijn er geen concrete projecten waarin de provincie Limburg en de gemeente Venlo samenwerken. In het kader van het platformoverleg Limburg-Noord, hét erfgoedoverleg tussen de provincie en de Noord-Limburgse gemeenten, wordt gekeken welke kansen er zijn om op bepaalde archeologische onderwerpen samen te werken, bijvoorbeeld Romeinse wegen. Ook wordt gekeken welke mogelijkheden er zijn om gebruik te maken van de provinciale subsidieregeling die in oktober 2016 beschikbaar werd gesteld.

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Waar gaat dit over?

Erfgoedbeleid in de gemeente Venlo is niet nieuw en staat niet op zichzelf. In 2007 is de beleidsnota 'Voortbouwen op Venlo's Verleden' vastgesteld. Deze nota heeft het erfgoedbeleid van de afgelopen negen jaar bepaald. Sinds 2010 maakt de voormalige gemeente Arcen en Velden deel uit van de gemeente Venlo. Het Venlose erfgoedbeleid is sindsdien ook van toepassing op dit stadsdeel, dat tot dan toen geen eigen beleid op dit vlak had.

Centrale doelstelling van het beleid was 'een representatief deel van de Venlose cultuurhistorie te behouden door ontwikkeling en door implementatie in ruimtelijke planvorming, met als doel Venlo verder uit de bouwen als een duurzame en attractieve stad. Duurzaam en attractief voor bewoners, bezoekers, ondernemers en investeerders'. De nadruk lag met name op het in beeld brengen en borgen van de Venlose cultuurhistorie: wat hebben we allemaal aan erfgoed in huis? De komende periode concentreren we ons op 'wat kunnen we en wat willen we er mee'. Daarbij maken we heldere keuzes.

In de vorige nota zijn 20 beleidsdoelen geformuleerd die betrekking hebben op het onderzoeken, het beschermen, het behouden/versterken en het ontwikkelen van het Venlose erfgoed, uitgesplitst naar de categorieën monumenten, historisch landschap en archeologie.

Onderzoeken

Dit behelst het gericht in kaart brengen van cultuurhistorisch waardevolle sporen, objecten en structuren die voor de identiteit, het karakter en de belevingswaarde van de gemeente Venlo van belang zijn en economische meerwaarde kunnen bieden.

Naast het uitgebreide stadskernonderzoek, waarbij de belangrijkste Middeleeuwse panden en structuren in de binnenstad bouwhistorisch in kaart zijn gebracht, werden diverse integrale cultuurhistorische inventarisaties opgesteld, onder andere voor Belfeld, Hout-Blerick en de oude kernen van Blerick en Tegelen. Het thema wederopbouwarchitectuur werd voor de 'oude' gemeente Venlo geïnventariseerd en gewaardeerd. Deze onderzoeken vormden mede de basis voor de cultuurhistorische inventarisatiekaart, waarin tevens een analyse van de historische landschapsvormen werd opgenomen. De laatste jaren is het bouwhistorisch onderzoek verschoven naar kleinschaliger maatwerk dat ondersteunend is aan ruimtelijke initiatieven.

Op archeologisch vlak werd naast onderzoek bij diverse kleinere ruimtelijke ontwikkelingen vooral onderzoek uitgevoerd op het Floriadeterrein, Trade Port Noord, de centra van

Blerick en Tegelen, het Kazernekwartier en Q4. De onderzoeken werden verwerkt in een update van de Archeologische Beleidskaart.

Recent zijn zowel op gemeentelijk als op provinciaal niveau archeologische kengetallen verzameld (Archeologiebalans). Het gaat dan met name om aantal en omvang van archeologische rapporten, vooronderzoek, uitvoerend onderzoek, plangebieden en oppervlakten, complextypen en om de relatie tussen al deze zaken. Uit de balans blijkt dat het Venlose archeologiebeleid zeer effectief is en nauwelijks tot niet leidt tot vertragingen en/of extra kosten. Het aantal archeologische onderzoeken per jaar is het afgelopen decennium nagenoeg gelijk gebleven.

Archeologie is inmiddels een geaccepteerd en geïntegreerd onderdeel bij ruimtelijke plannen. Het verzamelen van kengetallen zal ook in de komende tijd worden voortgezet, met het doel om ook cijfermatig inzicht te krijgen betreffende efficiëntie en effectiviteit van het gemeentelijk erfgoedbeleid. Tevens zullen de kengetallen gebruikt kunnen worden als benchmark en vergelijkingsmateriaal met andere gemeenten.

Beschermen

De bovengenoemde onderzoeken hebben geleid tot herziening van het gemeentelijke monumentenregister, met voor Venlo representatieve (gebouwde en archeologische) monumenten, objecten en structuren. Ook de cultuurhistorische samenhang is geborgd in ruimtelijke plannen. Zo zijn er 72 nieuwe gemeentelijke monumenten aangewezen. De cultuurhistorische waarden van het Kloosterdorp Steyl en in de centra van Venlo, Blerick en Tegelen werden verankerd in definitieve bestemmingsplannen. In de vanaf 2007 vastgestelde bestemmingsplannen is archeologie conform de beleidskaart opgenomen. Vanaf 2012 geldt dit ook voor het cultuurhistorisch erfgoed als geheel, als gevolg van een wetswijziging.

Aandacht voor erfgoed is ook vertaald naar de Welstandnota 'nieuwe stijl' (2014), waarbij cultuurhistorie als één van de vier kernwaarden is opgenomen. In de Ruimtelijke Structuurvisie (2014) is herbesteding van waardevol erfgoed geprioriteerd, zijn kerk- en kloosterlocaties bestempeld tot kansrijke locaties en zijn in het buitengebied cultuurhistorisch waardevolle gebieden benoemd.

Behouden en versterken

Doel was om met gerichte (financiële) impulsen behoud van cultuurhistorisch erfgoed te stimuleren. Als eerste werd de nieuwe Erfgoedverordening Venlo vastgesteld ter vervanging

van de Monumentenverordening uit 2006. De mogelijkheden van een stimuleringsfonds voor gevelverbetering van historische panden in de binnenstad is onderzocht maar kon, met uitzondering van de wijk Q4, vanwege een bezuinigingsmaatregel niet worden verwezenlijkt.

Door gerichte PR en informatieverstrekking in de vorm van de reeks 'Venlose Katernen' in samenwerking met het gemeentearchief, een eigen gemeentelijke erfgoedplaats, digitale nieuwsbrief en twitter-account is het Venlose cultuurhistorisch erfgoed breed naar buiten uitgedragen. Op dit gebied zijn ook publiekspresentaties verzorgd, is intensief samengewerkt met het Limburgs Museum, werden rondleidingen georganiseerd en is in 2011 in Q4 een tijdelijk 'archeologisch paviljoen' opgericht waarbij op een laagdrempelige wijze kennis met een archeologische opgraving gemaakt kon worden.

Verbeelding van cultuurhistorie werd onder andere verwezenlijkt bij de aanleg van de tunnel onder het Koninginneplein, de herinrichting van het Wilhelminaplein in Tegelen en natuurontwikkeling op Krayelheide. Op het Floriadeterrein kon in 2012 een route worden gerealiseerd gericht op het actief benutten en verbeelden van cultuurhistorie. Voorbereidingen zijn getroffen voor de opzet van eigentijdse infoborden en -panelen bij belangrijke cultuurhistorische objecten in de gemeente.

Onder regie van de gemeente is de afgelopen periode een aantal grootschalige restauratieprojecten uitgevoerd, waaronder de 14e-eeuwse stadsmuur achter Domani, de Schanstoren in Arcen, de stadsmuur Luif aan de Maasboulevard en het complex smalspoortunnels nabij speelpark Klein Zwitserland. Bij de Luif en de Schanstoren werden tevens nieuwe infopanelen geplaatst.

Het behouden, versterken en economisch activeren van cultuurhistorie in de ruimtelijke ontwikkeling van de stad is gerealiseerd in Q4 (herstel van het middeleeuwse stadsweefsel in de eigentijdse ontwikkeling van de binnenstad), Floriade-Greenport (zichtbaar maken agrarisch erfgoed) en in het project Kazernekwartier (reactiveren van Fort Sint Michiel). Bij deze laatste ontwikkeling leidde de discussie over de omgang met het aanwezige erfgoed tot een breed draagvlak binnen de gemeenschap.

Ontwikkelen

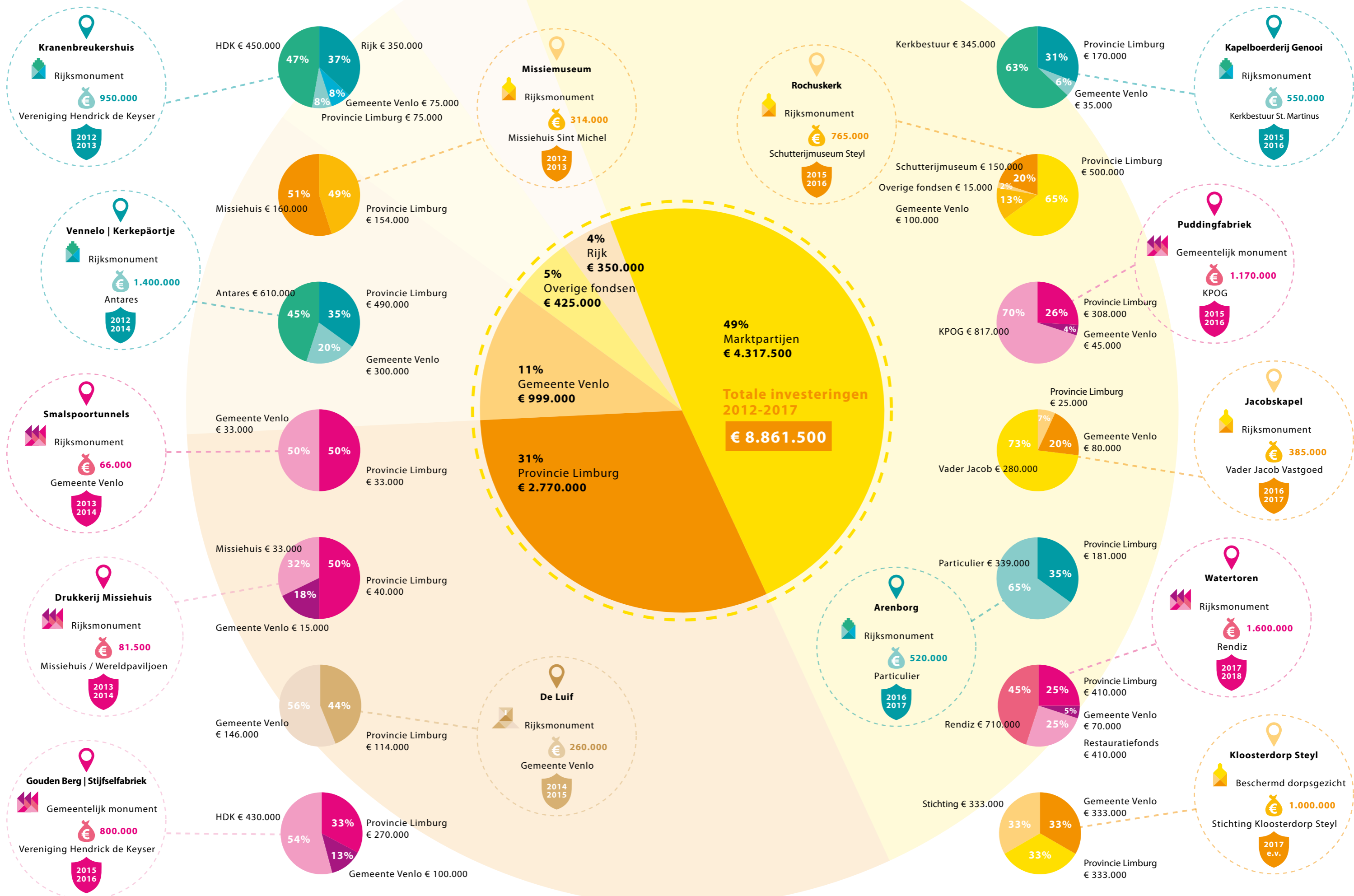
Voor diverse leegstaande en zelfs verkrotte monumentale gebouwen konden vanuit de regierol van de gemeente met succes passende functies, investeerders en bijbehorende middelen worden gevonden.

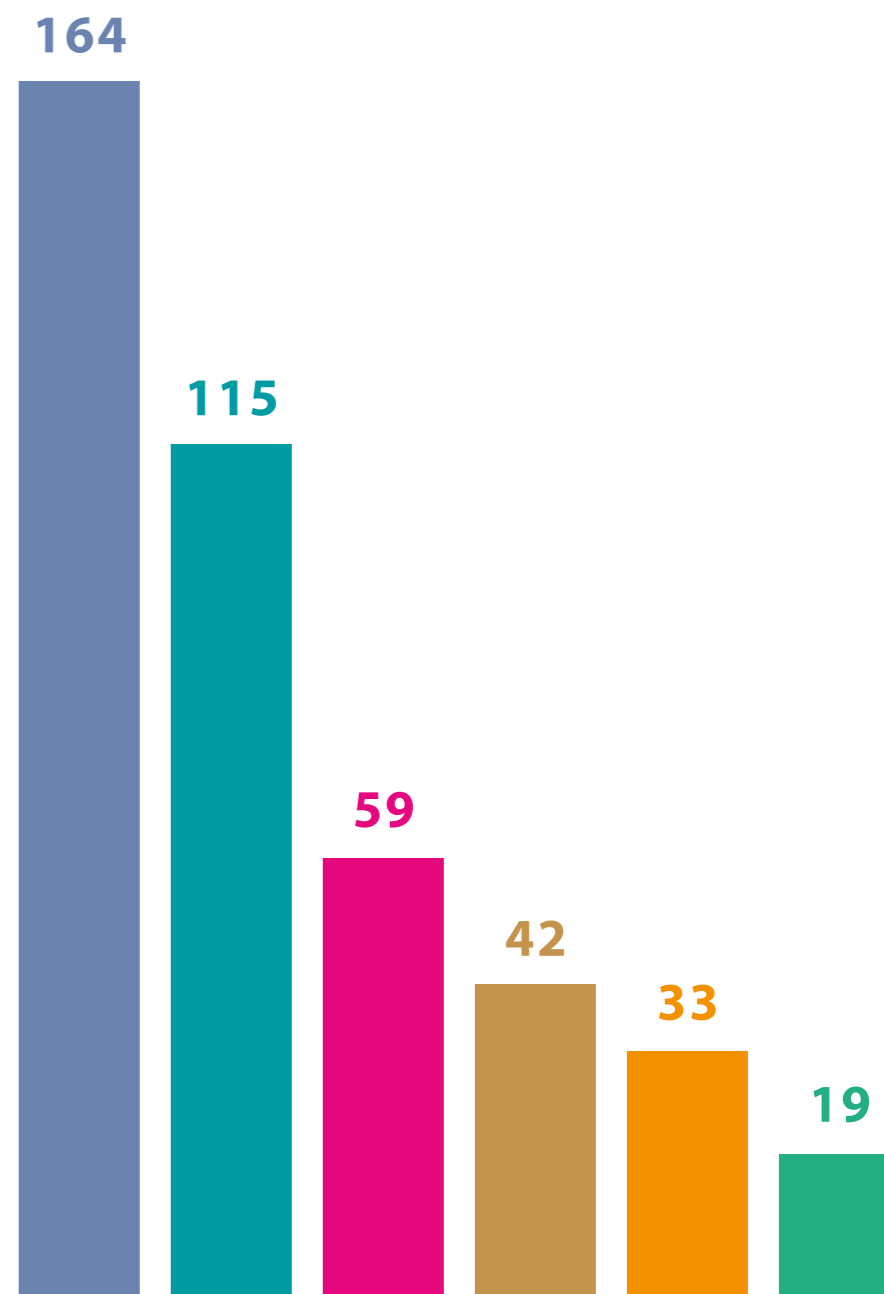
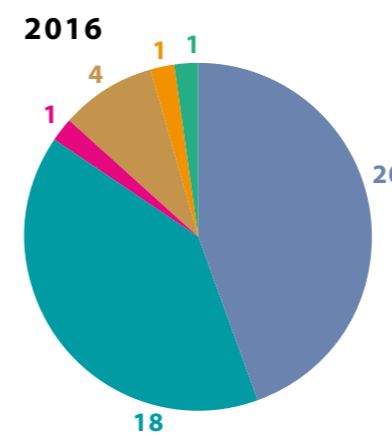
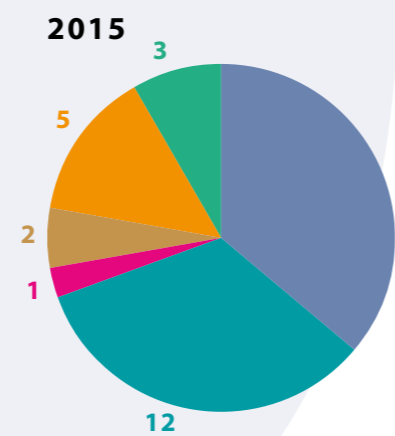
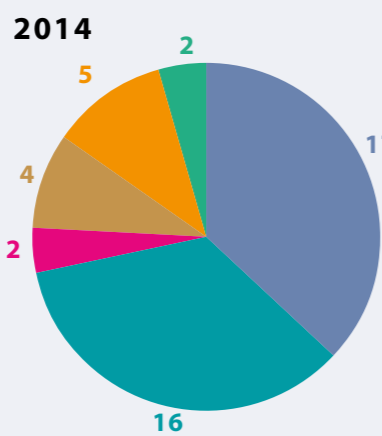
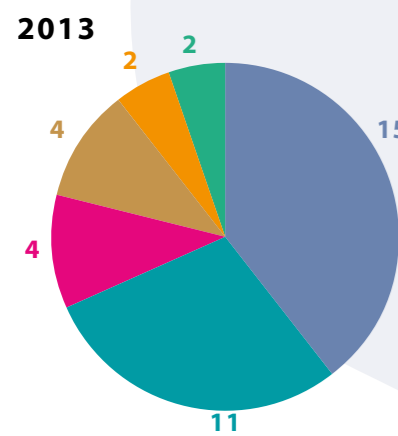
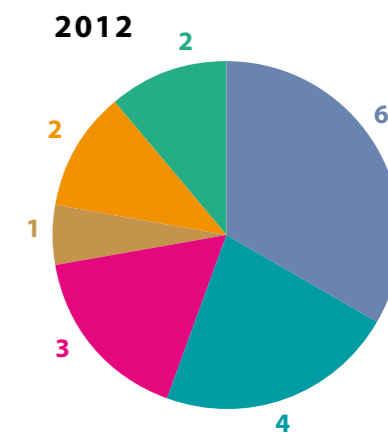
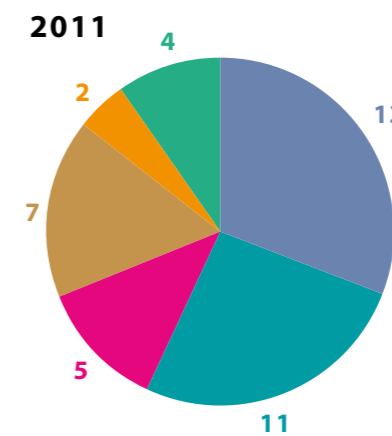
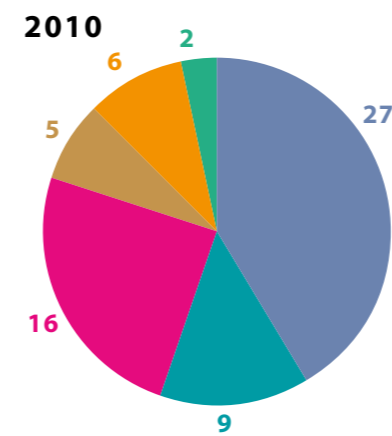
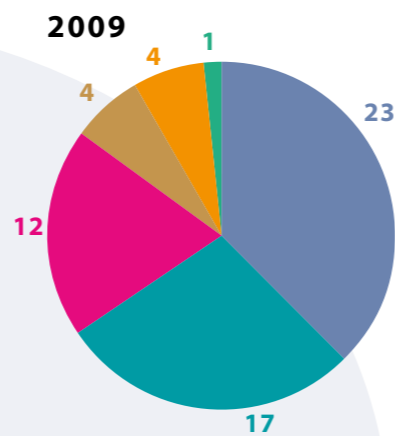
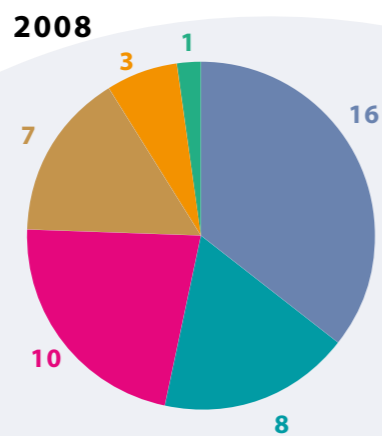
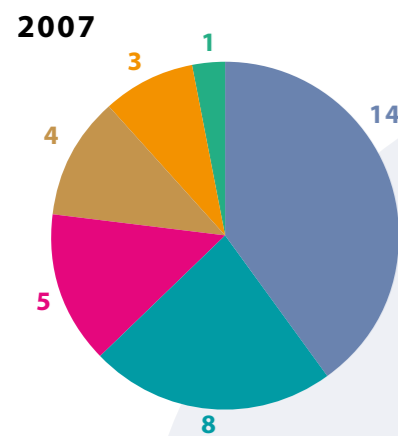
De belangrijkste restauratie- en herbestemmingsprojecten betreffen de rijksmonumenten Nedinsco (Woonwenz), voormalige drukkerij Wolters-van Wylick (Antares), 't Kerkepäärtje (Antares), kapelboerderij Genooyerhof (Kerkbestuur Sint Martinus), het Kranenbreukershuis (Vereniging Hendrick de Keyser) en de gemeentelijke monumenten de Puddingfabriek (familie Pasch) en de Gouden Berg met stijfselfabriek (Vereniging Hendrick de Keyser).

Door de relatief beperkte gemeentelijke bijdrage slim in te zetten kon bij deze projecten zeer succesvol middelen van rijk, provincie en particuliere instellingen en initiatiefnemers worden ingezet. Beleidsmatig is er ondersteuning verleend bij het zoeken naar herbesteding voor met name kloosters en kerken in de gemeente, met daarbij een hoofdrol voor Kloosterdorp Steyl.

Herbesteding blijft voor de komende jaren één van de belangrijkste taakstellingen, met ook een verantwoordelijkheid voor de gemeente. Transformatie en herontwikkeling is de belangrijkste opgave voor de vastgoedmarkt. Grote aantallen kerken, kloosters, fabriekscomplexen, scholen en andere openbare gebouwen gaan hun functie verliezen en komen leeg te staan. Het vergt visie en strategie om keuzes te maken bij vraagstukken omtrent sloop, transformatie en herontwikkeling.

Ook bij archeologische ontdekkingen staat actief behoud en benutting voorop. De onderzoeken hebben geleid tot een aanzienlijke verrijking van de kennis over de ontwikkeling van de stad. Daarbij verschuift het accent steeds meer van het tonen van de vondst naar het vertellen van het verhaal.

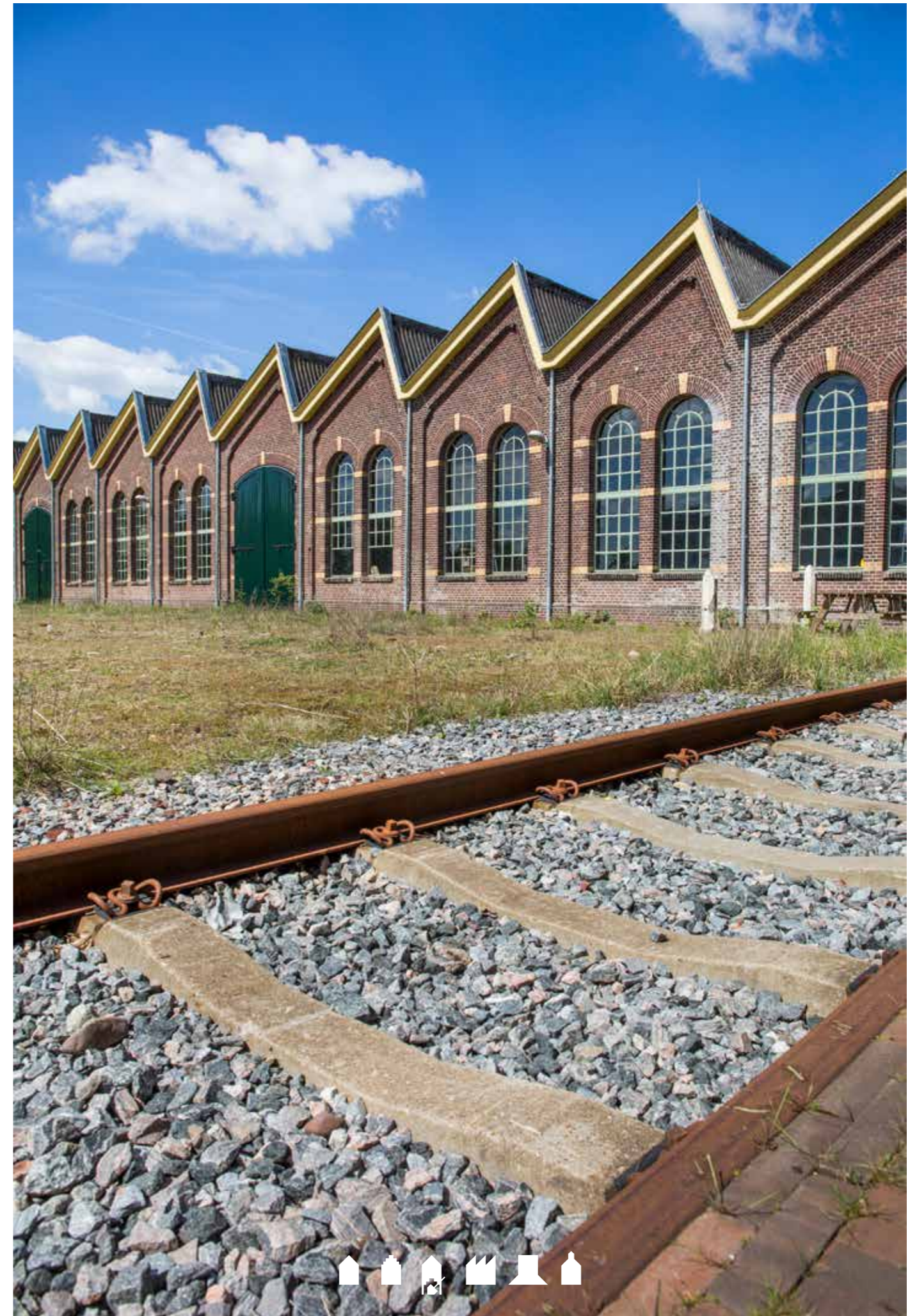
- Bureauonderzoek - niet-gravend onderzoek, literatuur en kaarten
- Verkennend booronderzoek - niet-gravend onderzoek, bepalen gaafheid bodem
- Karterend booronderzoek - niet-gravend onderzoek, bepalen archeologische vindplaats
- Proefsleuven - gravend onderzoek, bepalen belang archeologische vindplaats
- Archeologische begeleiding - gravend onderzoek, begeleiden regulier graafwerk
- Opgraving - gravend onderzoek, geheel vrijleggen archeologische vindplaats

Totaal

**VENLO MAAKT VAN
ERFGOED ERFGOUD!**

**HET NIEUWE
ERFGOEDBELEID
VAN VENLO**

mail: **erfgoud@venlo.nl**
twitter: **@cultuurhistorie**
website: **http://venlo.nl/erfgoud**

Projectteam 'Venlo maakt van erfgoed ErfGoud!'

Arno Boon
Roy Denessen
Maarten Dolmans
Twan Ernst
Harold Janssen
Renée Magendans
Benoit Mater
Jacob Schotten
Ruud Stikkelbroeck
Frank Strolenberg

Uitgave
Gemeente Venlo, Juni 2017

Productie en realisatie
Afdeling Ruimte en Economie cluster Erfgoed
i.s.m. ADC Heritage (Renée Magendans)
en proERFGOED (Nathalie Vossen)

Graphics
Albert Kiefer, Visual Designer, Venlo

Foto's
Peter de Ronde, Zebra fotostudio's, Venlo
Richard Fieten Fotografie, Venlo
Thea van den Heuvel Fotografie, Nijmegen

Fotobewerkingen
Jeroen van den Kroonenberg en Stefan Thoolen
Doerak Film, Venlo

Ontwerp
Charlotte Smals, Burodox, Venlo

